Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ШОАТТА, 16 ИЮНЬ, 1984 ШУ. ● № 72 (6950). Мах, 3 кеп.

Шалински района «Московский» совхоза ферма коллективо хаддаза къахьегама толамаш доох. Ферма коллективо декхар тIаийцад карарча шера хIора кхоабеча Iеттагара 4000 килограмм шура яккха.

Из докккхе бехктокхамеа дола декхар кхоачашдара хьжар ца кхедени шоай йоккхача балха опытах ма могта пайда эца гIертачи къахьет доаркаша Тозуркаева Асиас, Бачаева Алета, Гайсумова Ялас, Бешерова Амината, Темирсултанова Ходжата, кхыбараш.

СУРТА ТIА: Шалински района «Московский» совхоза доарка Тозуркаева Асма.

З. АМЛИЕВА сурт.

КЪАХЬЕГАРГА ХЬЕЖЖА ДА

8 июне «Серлало» газета рейдови бригада хилар Ачхой - Мартановски района боахамаша кхашка хиш дахкарен кхайкадаьча месячникагIа доакъар кийчдарен балхаш мишта вIаштIехьдьаьхад хьожаш.

· Эггара хьалха тхо вIашагIкхийтар КПСС Ачхой - Мартановски райкома хьалхарча секретараца Вазгиев Руслан Ахметовичаца.

— Май бетта тIехьарчен июнь бетта хьалхарчен денощна догIаш делхарах уих деношна мара доакъар кийчдара балхаш дIадоладе йиш хиннац района боахамашна, — аьлар цо шиъ къамаьл вIадоладеш. — Месячнина заданегIа 900 тонн йол, 2000 тонн сенаж, 800 тонн баьца хьоар кийчде дезаш да тхо. Оаха яьча расчетах сенаж кийчъергья 2600—2700 тонн. Баьцьа, моша доакъарца деттаж дола доазан кхабе а заданегIа мел йола йоли баьца хьоари кийчде а люцерна тоъаш яц боахамашна. ТIехьагIо силоса лаьрхIа йола хьажкIаш хьахнача тха вIаштIехьдаргда мел эца йоли баьца хIоари люцернай баьцех кийчде. Месячник чакхдалалехьа заданегIа йоаца йиъ эзар тонн силос кийчъергья совхозаша. Из гIулакх лаьрххIа дувцаргда райкома бюро.

Гуш да, района боахамашка диза долаш доаха Iаьгара дахара, тIа-тIа шурен дулхи пачхаьалкхенга дуккагIа дохкара ма йоагтIара йоахо елга. Цудухьа уха шера пхе бетта хьайбаш толаме IингIара дахара районаша леладьча республикански социалистически яхье котъьнинарг а лаьрхIа КПСС обкома бюрос, Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо хьалхара моттиг хьожаьй Ачхой-Мартановски района.

— Ах шера планал совгIа 350 тонн шурен 70 тонн совгIа дулхи дохкаргда пачхьалкхенга, — йоах Руслан Ахметовича. — Хьайбашта цахалдаш моша доакъар лоаттаду: Фермай коллективаца дерригa низаш уIадерадаьл тIа-тIа шурен дулхи дукхагIа даккхара, моттиг дIа ца хецара...

Итт эзар совгIа гектар лаьтта да районе хий деттаж. Цу хьакъехьа а дийцар тхона райкома хьалхарча секретара.

— Хий деттара балхаш эсала лел «Бамутский» совхозе. КулгалхоI бехке ба Iаи замалахьа цу гIулакха эшаш бола механизаторашн болхлойн ца кийчбара, дегаш раьза долаш къахьегама хьалаш вIаштIехь ца дахара. «Лермонтовский» совхозе 800 гектар кхаш да лаьттан вIалгIолла турбаш а йохкаш хьаьча хин системера хий а детта дезаш. Баьда, из система пайдена яц. Турбаш дIа а йиъе, хий Iодаргlац. Цу совхоза доакъараи ялатан лаьрхIа дIайийна культураш геттара вочa хьале хургъяр укхаза, догIаш дийлха децаре.

ХIаьта района кхьча совхозашка дика чакхдоах хиш деттара балхаш.

Тхо долх «Бамутский» совхозе. Тхоца ва КПСС райкома юртабоахама отделе заведующи Идигов СаIийд а. Ваьцадаарашта оасар деш боахи болхлой, цхьабараш, соший бешамашка балхаш деш ба. Кхьча совхозийчарел эсалагIа я уих боахама сомий бешамаш а лаьттан культураш а. Гуш да шоай хинахьа цар тIа де дезаш хиша балхаш чакхдаьха доацилга.

РЕЙД

Хий детта йиш йолаш 906 гектар лаьтта да совхозе. ХIаьта уих шера вIаьсти кьлча гIоне 394 гектара тIа мара хий техадац. ДДН-70 лаьи хий деттача 8 агрегатах болх беш хинна 3—4 мара. Фу бахьан да цун? Фу деш баьгIаб совхоза кулгалхойи специалисташ?

— 40 тракторах 22 мара яц тха болх беш, цул совгIа, тоъаш бац механизатораш а. — йоах совхоза директора Домбаев Хамид Магомедовича.

Тхона ца хоеш дар директор а керттера агроном Магиев Муса Мовтаевич а кулгадеш бола дакъа шу а ца хиндар, хIаьта цар из совхоза хьалацача хана цу ерригача тракторех жиъ мара болх беш ца хилар... Уж доалде этта гIеIе тIадала доладе вад совхоза гIулакхаш...

Из мишта дале а, хьалхе а цу гIулакха цIенхаштта уйла а яь, совхоза кулгалхой сарпагIаьнинабаларе кораво гIаргвар хий деттара эшаш вола 4—5 механизатор.

— ДIахо йодача хана цу тайпара хIама ца хиийсдалийта хьожаргда тхо, — деш лу Домбаева. — Механизаторий курсаш чакх а яьха, юкъерча школе дийша воалаш 26 вIамига саг ва тха юрта. Уж хургба совхозе болх беш. 16 июне дена дийнахь а бус а хий детташ болх беш хургья ялх агрегат...

Доакъар кийчдара кхайкадьча месячникагIа 70 тонн йол кийчъе езаш ба совхоза болхлой. Из кийчъярал совгIа, кхы 400 тонн мошача горошеах силос кийчъе лаьрхIад укхаза. Доакъар лаьрхIа 115 гектара тIа сиоса хьажкIаша 170 гектара тIа люцерпан хьалкхею совхоза.

Цигара даьлча тхо долх «Новосельский» совхозе. Укхаза кхашка цу дийнахьа хиш деттара болх шоаш мишта вIаштIехьбаьккхаб, дийцар совхоза директора Кагерманов Мухид Хасановича.

Хий а деттаж 595 гектар лаьтта да совхоза. Парте райкома тхона еннача сводках цу ерригача культураштa хий техад, хIаьта шоалагIа — 566 гектара тIа, кхоалагIа — 210 гектара тIарча культураштa. Укхаза гуш да совхоза кулгалхоша, специалисташа лаьха хьуьнкъам болаш баьцадаараши соми хьалхебара цIенхаштта йоахо еш хилар.

— Уих шера планагIа 5100 тонн йолча 5800 тонн баьцадаараши, планал совгIа цхьа бIаь тонн йолаш 3200 тонн соми пачхьалкхента бохка лерхIаш да тхо, — йоах Кагерманова.

ДДН-70 яха хий детта 10 агрегат я цига. Царех дийнахь а бус а ца соцаш болх беш 7—8 агрегат хинна. Цар тIа къахьегаш ба йоккха опыт йола механизатораш Сольмурзаев Шахид, Муцаев Ваха, Хадаев Iаьле, Цутаев Зайнди, кхыбараш.

Шоай хьайбаш деце а совхоза доакъар кийчду. Чуэца йолаьй моша горошек. Из аьрда кьмнача баьцех силос чуйолл. Баьцьа, технологегIа ма йоагтIара кийчъяьлц из. Чаца вIашагIъое йоагIар дукха тIоадал йоалла горошека баьцаш. Тхоца хиннача специалисташ из гIулакх кертагIдаьнхача, «Самашкинский» совхоз ера ча да мошен лхийтай оаха, аьлар директора.

Горошек чу а яйна мукъальнача 100 гектар хулаш долча лаьтта силоса лаьрхIа хьажкIаш дIае лерхI.

Цига сашта шоай лаьттана лерттIа, доал цу «Урожайный» совхозе а. ХIаьтта боккха тIархан тIабакийтаб кхашнарий культураштa хан-хаьнахье хий деттара. Цудухьа дика а я боахама нарсаш, помидораш, кхы тайпа баьцаш. Геттара дика хьайкхай горошек.

— Хий деттаж шийтта агрегат я тха, — аьлар совхоза директора Гиреев Iалаудина Султана. — Уж ерригаш а шин сменагIа болх беш я.

Цо вIалла хIама ца аьлча а, кхашнарча культураш хьежача кхетаде хала дац, совхоза болхлоша кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша шоай коллективо кхашнара балхаш лерттIа чакхдоахаргдола, хьалаш вIаштIехьдьалага.

Доакъар кийчдара а йоахо ю цига. 250 гектара тIа хьалхехьай моша горошек. Из чуеца йолаьй. Цул баьцех силос кийчъю. ТехнологегIа кийчъе йоагIача тайпара, ча а тохаш. Ча ца тоъача люцерна йол юкъе а йохийташ из кийчъе лаьрхIад укхаза.

«Серлало» газета рейдови бригада: У. МУЛЛАЕВ, НГIАССР юртабоахама министерства хиш декхара йолча отдела агроном; А. СКРИННИКОВ, юртабоахама болхлой профсоюза обкома инструктор; М. КИКАЕВ, «Плодоовощхоз» яхача объединене воккхагIвола агроном; Б. ВИННИДИКТОВ, Грозненски опытно - мелиоративни станце сотрудник; С. АУШЕВ, «Серлало» газета спецкор.

ОАРЦ ДАЛА!

ЛЮЦЕРНА ЦА ХЬОКХАШ ЛАТТ

Малгобекски района Ахриева цIерагIча совхоза хьайбаш леладерашта хинахьа дацлургдац дIадаха Iа. ХIана аьлча, доакъараш кийчдераша общественни хьайбашта тоъал доакъар Iелащдьада цар. Халкъа юкъе оалаш да «ДоттагIчох теца, цхьабакъ да, хье а ма хила ледара» Уж хьакъале дешаш дIайалацц боахама кулгалхошеа специалисташеа е соахка. е уих шера а.

Соахка а бар ахриевцаш мел эш доакъараш кийчде а Iай кулг хьекха лоалахошкара новкъостал декаш ца латта а йиш йолац. ХIаьта изза морг-м юха а хила мегаш ма дий, нагахьа санна совхоза директор Хасиев Хасан шийн мелалах ца къастен тесса битача боахаме доал де ца хьожея. Кхьча тайпара мишта арга аз — хIанз а ца хьокхаш латт 100 гектара гIара люцерна. Цу тIа а дика тоаенна а йолаш. ХIанз шоалагIа хьакхара уйла е езаш яр цун, хIаьта укхаза цкъара а хьекхаяц.

Хьаттача бакъахьа хургда: доал доаца моттиг гуччахьа йоллаше а сатийна хIама багIа Малгобекски района а «Чечениингушвино» яхача объедпнене а кулгалхой?

Е. НАГАЛОВ.

КПСС ОБКОМЕ

«ЦхьайтталагIа пятилетка ханал хьалха кхоачашъе аьнна Серго Орджоникидзе цIерагIча Балтийски завода кемашдераша кхайкаьь инициатива республикаш къахьегама коллективаша хьаллацарах» долча дешага хьежай КПСС обкома бюро. Белгалдаьккхад, цхьайтталагIча пятилетка пaан ханал хьалха кхоачашъяра социалистически декхараш тIаийцача Серго Орджоникидзе цIерагIча Балтийски завода коллектива патриотически почин республике шерра хьаллаьца хилар.

ЦхьайтталагIча пятилетка план ханал хьалха кхоачашъяр духьа социалистически яхь йоарнае аьнна ленинградски кемашдераша баьча тIахьехама шоп а луш, «Промавтоматика» яхача Iалма - производственни объединене, «Союзавтоматстром» яхача опытно - экспериментальни ВНПО, Грозненски ремонтно - механически П. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент» яхача заводий, «Грознефть» объединене бурув тохара балхий Октябрьски управление, «Гвардейский» совхоза кхьча коллективаша, шоаш кхоачамаш торонаш йийца а йийна, декхараш тIаийцал производство алсамъяккхаран къахьегама оасарле линкъяран оттабаьча боарамга пхе шера плана тIа белгалъьача ханал дикка къалхагIа кхачен продукци хьаярга дадодар кхы тIа а ах процентал совгIа доахел.

«Промавтоматика» НПО коллективо декхар тIаийцад пхе шера план товарни реализованни продукцеа 1985 шера сентябре кхоачашъе а заданел совгIа 2 миллионей 800 эзарен сома маьха продукци арахеца а. «Союзавтоматстром» ВНПО опытно экспериментальни заводa коллективо лаьрхIад пятилетка товарни продукцеа 1985 шера ноябре чакхъянкха. Бурув тохара балхий Октябрьски управление соцдаьд лоамап породех бурув тохара пятилетка 1985 шера "Г" ноябре хьатIехттаж кхоачашъолга, къахьегама оасарле 1,2 процент лаккъелген бурув тохара балхаща дIадодар планах лаьрхIачул совгIа 0,7 процент доздеген. Пхе шера заданн дукха хIама ца эшаш цхьа бутт хьалхагIа чакхьякха аьнна декхар тIаийцад назрановски «Электроинструмент» яхача заводa а Грозненски ремонтно - механически заводa а болхлошен гIулакхерча махех. «Гвардейский» совхоза къахьегамхоша Iалашдергда массе тайпара юртабоахама продукци пиккхарен кийчъярен вланпдиь шерал пIс беттан кхоачашъелга.

КПСС обкома бюрос тIаийцача соцам тIа къоабельъьй ленинградски кемашдерай тIахьехама шоп а луш, цхьайтталагIча пятилетка планаш ханал хьалха кхоачашъяр социалистически декхараш тIаийцача «Промавтоматика» яхача Iалма-производственни объединене, «Союзавтоматстром» яхача опытно экспериментальни ВНПО, Грозненски ремонтно - механически П. Ахриева цIерагIча назрановски «Электроинструмент» яхача заводия, «Грознефть» объединене бурув тохара балхий Октябрьски управление, «Гвардейский» совхоза коллективашъ патриотически почин.

Из патриотически почин шерра хьалдоаццалга Iалашдаьд дархац КПСС горкомаша, райкомаша, горрайисполкомаша, ВЛКСМ обкомо, облсовпрофо, юкъьанчерча партийни профсоюзни организацеша, министерствашеи, ведомствашек, предприятейи организацеи кулгалхоша. Дерриге организаторски, массово - политически болх тIаберзабе беза парте XXVI съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш чакхъяха, пхе шера планаши декхараши ханал хьалха кхоачашде, къахьегама оасарле ма могга лакхъе, продукце дикал тоае а из хьаярга дIадодар лохде а къахьегамхой сарцагIбахара.

КОТЪЯЬННАЧА РАЙОНАШТА—ПРЕМЕШ

1983 шера хьайбай продукташ дукхагIа яхаран кийчъяраш, хьайбайн кха тIарча оалхазарийн продуктивность лакхъяран делаеча Еррнгроссийски социалистически яхье котъьннар а лаьрхIа РСФСР Министрий Советои ВЦСПС-оа кхо эзар сом ахчан премеи хьожаьй Нохч-ГIалгIай АССР-а.

ДIадахача шера хьайбай продукташ дукхагIа яхара, кийчъяра планашн тIаийца социалистически декхараши кхоачашдеча геттара дика къахьийтача хьайбаш леладеча болхлошта, белгалбаьннеча партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей балхахошта, юртабоахама специалисташта лургIболаш Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои из премий хьожаьй районашта:

Ачхой-Мартановски района — 800 сом, **Сунженски района** — 1500 сом, **Шелковской района** — 700 сом, цох **«Каргалинский»** совхоза — 250 сом.

К. У. ЧЕРНЕНКОС «ПРАВДА» ЯХАЧА ГАЗЕТА ХАТТАРАШТА ТИЙННА ОТВЕТАШ

Хаттар. Уих деношка Лондоне вIашагIкхийтта хилар эггара йоккхагIа йолча ворхI капиталистически пачхьалкхен кулгалхой. МалагIа дар, Хьуна хетачох, цу вIашагIкхетара маIан а чулоацам а?

Жоп. «Семерка» аргIанара вIашагIкхетар экономически проблемаш юкъара даь хIама хила дезаш дар. Цига эггара хьалха дийцараш дар политически дешаш. Из къаьсто хьахьох Лондоне тIаийцача документаша.

ЦIаьхха а, НАТО майски сессе а санна, кIезига хилаш дар шоаш машар чIоагIбе, герой боарам цу даьнъе ядерни дарий а, лохбе гIертаж хилар кхайкадеш дола къамаьлаш. ЦIаьхха а тIахьехар Советски Союз, диалог, переговораш яра. Цхьабакъда, из новкъадале а, машар чIоагIбе а Советски Союзаца переговораш е а гIерт шоаш, яхаш, деш дола къамаьлаш чIоагIдеш дола цхьаккха а реальни хIама дадар гойташ. ХIанад из мишта?

Уж хабараш доашхаш доза цхьа хIама гуччахьа уллаш да, хаддаза цунах дувцаш я американски пресса. Уж я США хила дезача президентски харжамашца юзаенна йола уйлаш.

Цул кIоаргагIа дола бахьан да «семерка» совещание дакъа лоацаш хинараша разрядкана, герз дIадаккхаре, машара духьалара установкаш чIоагIъяь хилар. Диалогахи переговорехи дувц, шоаш массохк малхбузеневропейски мехка территорех кердача американски ракеташта йола стартови майда ю хилар кхайладахьара духьала оттае хIама эшаш хилaрагIа. Боккъонца долаш дола хIама да хьаьа ракеташ дIаустаиара мака. США администраце дуккхаза заявленеш ма яра, хушалургбоацаш хилар. Вашингтоне а НАТО чудоагIача кхьча мехкий столицашка а, кIено яц, дика кхетаду цу хIамо переговораш яра йола торо тIа-тIа дукхагIа блокировать деш хилара а ядерни герза боарам лакхбарга бодача накъа тIара дукхале ди тIехье лакхдуш латташ хилара а. Советски Союза, цун союзникашта мерда американски ядерни ракеташ тIа а хьежеш, переговораш яра тIахьехар — из дац-тем йолитически гIулакха дувцар цаIе дегердир кхы хилар.

Эшаш дий-те диалог, эшаш йий-те переговораш? Вай сола а а тахан а цу къакьехьа ахер цаI ма — эш. Амма диалог хила деза цIенача дагара, переговораш цIенхашттара. Уж е вай кийча да хьаштдача хана.

Советски Союзо елвой ядерни герз чIоагIIа кIезиг дарах йола предложенеш, уж кхоачашъяро цхьане а хьаштаhта зе дергдацар. Вай тIехье да цу дешашка переговорий истола тIа цIенхаштта хьажара, [illegible] оагIоно це [illegible] хьадаь, долчa бесса [illegible] ультиматумаш, хьалаш дIа[illegible]. США а цун союзникий а позицена хулаш бола цу хьакъехьара реальни позитивни духцам бубаргбоцар вай оагIорахьара хоагIаш дола жоп ца луш.

Советски Союза предложенеш яьй тIема даьнъе вIашдухьала латтилга боккъонца лохде, дунен халкъий вахара юкъе низ юкъенхувлилгени низа кхерам тIатуьсилгем дIадаккха торо хулийтаргйолча гIулакхий бIарчача комплекса хьакъехьа договорностaш яра тIахьехаш. Уж предложенеш йоезаш я.

Хьакъоастаергья аз, массана хьисане, космически аренна милитаризаци ца ейтарах йола проблема. Дерригача дунено къоабалду из Iалаьмате актуальни хIама хилар, Из проблема мишта къоастае еза аьнна йола вай предложени Вашингтоне истола тIа яда. Амма цига раьза бац цу проблемага хьажа, раьза бац кхьметтел, из йеца а. Лелача дерригача гIулакхашка диллача, американски администрацена хоза хеташ хIама дац алхха маIан лосмоса наIараш герзий эггара фантастическегIа тайпашта шерра хьееллараха цу наьнъаца мичча бесса кхаьча а тIема кийчо яра совленга кхача гIертарахи латта ший амбициозни позицеш мара. Кхетадеш да, уих геттара лоархIамеча даькъе а вайна хьагойташ дац цIенхашттара переговораш е довш хилар, къаьстта договоренностега бода някъ лаза гIертар. ХIаьта из факт къайлахьа йиш яц диалог пайдена хиларах долча цхьанна къамаьлаца а.

Вай ду США, цун союзникашка шиъ тайпара кхетаде йиш йоацаш дола тIахьехамаш: къатIаххьачай машарах болча бехктохама дакъа лоашка кхоачаш хилар хьайдача гIулакхашца бакйде деза, низа лоацо тIара политика, герз хьадегта сихде гIертар цхьанккха а перспектива йоацаш хилар кхетаде деза, моттара а доацаш, боккъонца долча диалога, адамлеи кхоане шойх тийна дола дешаш шинна а оагIоно тIахьедаргдолча тайпара къоастадергдолча переговорашта кийча хила деза ха. Советски Союз йиза кийча я цу гIулакха.

Хаттар. Мишта лархIа деза лондонски совещание «дунен халкъашта юкъерча терроризмах» дола дош оттадар?

Жоп. Лондоне чукъе тIайолаш оттаьяр из проблема. Дийцараш дар техничесни деталех. Керттердар хьоадаьзар. ХIаьта из хоашие даь хIама а [illegible].

Дерригача дунена а гуш еш латт зуламе террористически акташ. Уж ю кагийча а, юкъерча а, йоккхийча а масштабех, ю къаьст-къаьстача маха а, группаша а, хIаьта дукхаьл цхьайолча пачхьалкхений героашпарча низаша шерра даяьа лоацаш а. Цишта нийсделар Гренадацара гIулакх, ишта хилар Ливане, ишта лел гIулакхаш хIана Никарагуа. Амма хIаьа IаIра а да хоаш цхьа дош ца балаш Iаьйра «семерка» совещание цу дерригех а. Кхетаргахьа, цар лархIа хинад, нагахьа санна фалшь юкъе йоалайой, из оцда йоалде.

Советски Союзо во могаьй мога а ю молагIа йола терроризм. ХIаьта вай геттара дIатосс терроризм кхьча пачхахьалкхенашцен халкъашцен леладеча гIулакхий метода хьисапе меранийчача ВIашагIкхийттача Штатий политика.

ХIаьта «пачхахьалкхен терроризм» чакхйоахарашка баьча тоаш хIама а дац, лондонски совещание из хIама хьача тайпара, дукхьал цхьап «демократически мукъаленех» деклорацеш елга. Из-м аляха чукъе тIаьнкха «крестовп похода» аванюристски концепци, хьалха а санна идеологически вIашдухьаллаттар пачхахьалкхенашта юкъерча сфере дикха гIертар мара мичал.

Дерригa хьайнача террорнзмах а «демократех» а яь заявленеш-м йоккхий капиталистически пачхахьалкхенаш, Японп а тIехьа, американски милитаристски курса юкъ а чIоагIа тIехьаяха лаьркIа хIама ма дарий.

Хаттар. Мишта лархIа мегарда хIаьта Лондоне дунен халкъашта юкъера экономически проблемаш юкцар?

Жоп. Цу тема хьакъехьа шерра деклораци тIаийцай. Къамаьлаш дукха даьд, амма царца къайлайхьай капиталистически системех вилла болагIа йола а, хIана уих сихьяте кхы а чIоагIа ирьенна йола а яра социально-экономически проблемаш, Уж а эггара хьалха балхазле, инфляци, йоала хIама кхы а деадалар, кента аьча, капиталистически мехкашнарча къахьегамхой шеррача тIоанашта чIоагIIа тохаш йола яленеш. Цу проблема ирад лохъеш дола цхьаккха лоадаме хIама белгалдаьдац Лондоне. Да а мичара даьаргдар из, цига кчаьехнаш хинар американски рецепт хилча — бакъхий бараш кхы а бIаьхех хиаба, хIаьта къебараш кхы а къегIа хиаба.

Кеталуш да иштта, Вашингтон ший партнерашта чIоагIIа давлени а еш, ший экономически проблемаши халонаши хьычар чотах къестаде гIертаж я, аьнна. Холуш я Японе тортово - экономически експанси а. Лоацца аьнча, империалисташта юкъерча вIашдухьалениий шод тIа-тIа чIоагIлуш латт, хIаьта уж миича тайпара йийнна а тIа ца йийлча Iеш а яц.

Экономически проблемаш бIаьзза аттагIа къестаюлургъяр, натахьа санна Iалаьмате дукха интеллектуальни материальни ресурсаш дIанхехнаш дола гера сихдаь хьадеш децаре. Амма из керттера дош «семерка» совещание вIалла теркал а дицар.

Хьокхаме да, дегIаухача мехкашта чIоагIIа доархIаме йола проблемаш геттара тIехьашкарча плана тIа йоахаш юхатетта хилар. Хоадам болаш хIама доацаш йолча декларатиани заявленешка къайладоаккхалургдац индустриально дегIадаьхкача капиталистически мехкаша, эггара хьалха США, экономически даьнъе кхо боацача Африка, Азе Латински Америка мехкашта къиза эксплуатаци еш хилар. Лелача гIулакхашка диллача, из политика дIахоахьа лерхIаш а я. Цунах хьахулар цаI мара хила йиш яц — дIаьхийчен кхоана таханарчул а йоккхагIа йола халонаш тIаоттаргйолча къечен мехкашта юкъера юкъ кхы а шерьялар. Укхаза а юкъарчал доацаш IаткIаш я Вашингтонои НАТО гIолларча цун союзникашеи да социйташ дола сихдар геро хьадар.

Бакъаш доаш дац, дерригача дунен тIа массанахьа а хIанз ургаш хилар, вIалла лархIаш а хиннайна лондонски совещание, молагIча тайпара даь а, дегIаухача мехкашта гIулакхаш тоаде новньостал де, яхаш, дола хаттар. ДегIаухача мехкашна цоаш-м къаьгга хьайоах ца хиннилга.

«Семерка» совещание хинаршца дувзадекна созхургдац, кхетаргахьа, дидда а дунен халкъашта юкъера экономически гIулакхаш нийсхо, демократически кIийлеи тIа хувцара тIехьалаттача Советски Союза, социалистически мехкий позици дагайохийтача. Из цIаьхха а чIоагIIа бакъдир хIанз Москве болх беш йолча СЭВ эггара лакхерча боарамеча совещание. Вай кIаьд ца душ а. сов гIехдаьнкхад ала йиш йоацаш, геттара хьинарe а сихдаь гари хьдеги, соцашара лоаттабета къасамо ший керттера декхар дола тIема кхерам лохбарал совгIа мукъалвлаш йола Iалаьмате йоккхий материальни средстваш халкъа вахара хьал тоадара, иштта уахцIено аорадра, культуре, образоване, наха чубаха моттигаш хьалъяра гIулакхашка хьежелта Iалаш а дергда. Цу тайпара мукъаьвлаш йолча средствай дохкха даьпа хьожаде йиш яр дегIаухача мехкий халкъашта гIо дара в. Из някъ лаьцаб вай шаш оагIонна, юкъе далача гIулакхашка а, из някъ хьаллоац вай дунен халкъашта юкъарча формулашка а, цу даьнъе ООН а. Цу новкъа гIоргда вай дIахо а.

СЭВ членаш долча мехкий Экономически совещане заявлененеи деклараценеи кулгаш яздар

14 июне СЭВ членаш долча мехкий лакхерча боараме хиннача экономически совещане ший болх чакхбаьккхар. ТIехьарча заседание председателела деш вар Куба Коммпарте ЦК Политбюро член, Куба Республика Пачхахьалкхен совета а Министрий Совета а Председатела заместитель Р. К. Родригес.

Редакционни комиссе яьча заседанех хоамбеш къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара В. И. Долгих.

Совещане документаш тIаийцар:

СЭВ членаш дола мехкаш дIахо дегIаяхара, цар вIашн экономически Iалма-техническии гIуляхкаш леладара керттерча достамех йола за[redacted]:

ВIашн Экономически гIо дара Совета членаш долча мехкий «Машар лорабарахи дунен халкъашта юкъе вIашн экономически гIулакхаш леладарахи» йола Деклораци.

Документаш тIа кIала кулгаш яздир: Болгаре Халкъа Республикана хьалхара — Тодор Живкова; Венгерски Халкъа Республикана хьалхара — Янош Кадара; Вьетнама Социалистически Республикана хьалхара — Ле Зуана; Германски Демократически Республикана хьалхара — Эрих Хонеккера; Куба Республикана хьалхара — Карлос Рафаэль Родригеса; Монгольски Халкъа Республикана хьалхара — Юмжагийн Цеденбала; Польски Халкъа Республикана хьалхара — Войцех Ярузельские, Румыние Социалистически Республикана хьалхара — Николае Чаушеску, Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара — К. У Черненкос; Чехословацки Социалистически Республикана хьалхара — Густав Гусака.

Совещани чакхъьлар новкъоста К. У. Черненкос лоаца къамаьл а деш.

Документашта кулгаш ладеча бар новкъостий Г. А. Алиев, В. И Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русанов, Н. И. Рыжков, СЭВ членаш долча мехкий лакхерча боарамерча экономически совещане дакъа лоацаш хиннача делегацей членаш.

(ТАСС).

КРЕМЛЕ ТIАЭЦАР

КПСС Центральни Комитетой СССР правительствал 14 июне Кремле сий деш тIаийцар СЭВ-а членаш долчи мехкий пачхалкхенашта керте латтарий Экономически совещание дакъа лоацараш.

Советски сагIонтахьара уьтIаэцача бар новкъостий К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, В. М. Чебриков, И. В. Капитонов, Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш, СССР министраш, СССР Пачхахьалкхен комитетий председателаш, КПСС ЦК, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума, СССР Министрий Совета, СЭВ-ерча СССР массазарча представительства бехктохаме болхлой.

Цига бар СЭВ-а членаш долча мехкий делегацешта кертелаттараш: НРБ — Т. Живков, ВНР — Я. Кадар, СРВ — Ле Зуан, ГДР — Э. Хонеккер, Куба Республика — Р. К. Родригес, МНР — Ю. Цеденбал, ПНР — В. Ярузельский, СРР — Н. Чаушеску, ЧССР — Г. Гусак, СЭВ-а членаш долча мехкий делегацей членаш.

(ДIахододар 2-ча оагIон тIа).

КРЕМЛЕ ТІАЭЦАР

(Дlастедолар, Дlадолалур 1-ча оагlон тlа).

Хьевшаца моршал хотташ вар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьара Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

Новкъоста К. У. Черненко къамаьл

Деза новкъостий!

СЭВ-а членаш долча мехкий эггара лакхерча кулгалхой Экономически совещане шийна болх чакхбаьккхаб. Массанена а хетар айса аргда мотт сона, нагахьа санна аз толаме чакхъьалар аз аьлча.

Вай вІашагІтехар суверенни долча социалистически мехкаша боккъонца цхьатарра боккъонаш йолаши гІойленаш йолаши цхьана гІулакхаш леладенга вІашгІехьдаккхара Іалаьмате йІаьхий опыт. 35 шу хьалха, ВІаши Экономически Новкъосталдара Совет вІашагІйоллача хана, вай яцар, с хила йиш а яцар цу тайпара цхьана леладеча гІулакхий кийча рецепташ. Хьалхалатта керда общество хьалъеча санна, нитта вежарашха вІаши цхьана леладу гІулакхаш вІашгІехьдоахача а дахканза долча, вайл хьалхагІа цхьанна а вахаза долча накъкъегІа нхад вай, дІахо а ух. Кхетадеш да, цу боккхача исторически накъа тІа объективни санна, нитта субъективни а бахьанаша дувзаденна кхоачамбоацараш а юкъагІдусаш хІамаш а хиниlга. Цхьабакъда, керттердар сенах латт аьлча, из латт, массе оагІорахьара вай экономически бувзамаш вахара хиланза даргдоацашъ эффективни хилар дог тешадаш бакъдаь хиларех.

Хоьш ма дарре, 1969 шера, пачхьалкхенашта керте латтараш укхал хьалхагІа вІашагІхийттача хана СЭВ-а членаш долча мехкий социалистически экономически интеграци дегІайоалара тІаберзбаь никъ лаьцабер. Тахан боккъонагІа ала йиш я, цу накъяо шо бизза нийса хилар боккъонца хьакъекхад. Вай цхьана леладу гІулакхаш чІоагІ а деннад, дегІа а даьхнад. Лакхденнад ВІаши Экономически Новкъосталдара Совета дуней халкъашта юкъера сий. ЧІоагІъеннай вежарашка болча хІара мехка боалама вахара цо дикача оагІорахьара сийн йола воздействи. Шерра цхьана гІулакхаш леладаьдецаре вайта, бакъдар аьлча, дІахалургдацар хІанз долаш дола толамаш. ХІьата уж, белггала, да а да доккхий.

ДІадахача укх пхийтта шера социалистически содружестве шоаза лакхъяй промышленни производство, капитализмо кхоалагІча дакъал кІезига сов яра, ца лыккхача метте. ГІуланз-м, бакъдар аьлча, экономически дегІаадара темпех латтгІа Іац. ИнзагІа хьеелланенай вай строи овлангара социальни совленаш а. Социализмо боккъонца долаш долчунца хьахьокх, из боккъонца цхьатарарча боккъонийн прогрессеш, экономика хадданза дегІаухаш йола общество, хьалхарча моттиго боккхой класса, къахьегама наьха хьашташ долаш йола общество хилар.

Совещани йолча хана вай гучахьа, корта болаш, бератс дигадайлар социалистически содружества вахареи дунен халкъашта юкъерча хьален бІарзгІа йолча проблемашта. Юха а бакъдаьд керттерчуня доархІамегІарчунн мах барген хетарашнен диллача вай уйлаш цхьатара хилар, хьанхайкадаьд вежарашха йолча партейн пачхьалкхенийн цхьоагІон кхотанлари дІахо чІоагІде лоаш массааа а хилар.

ДІахьалхашкахьа боккха гІа баьнихаб экономически политика дагадовлара. Цаьн кулгаш ялдаьд лоархІамеча программин документашта. Белгалдаьд вежарашка долча мехкаша вІаши леладергдолча боалама гІуланхий йІаьххача хенна лаьрхІа лостамаш. Цу деррнгача хІамаша йиш хилийта езаш я вай халкъий ираза духьа социалистически интеграце совленех пайда диннагІа аца. СЭВ-а членаш долча мехкий производствана интенсификаци ера, дегІаахара боарамаш дІахо нийсдара денхараш эффективнегІа кхоачашдара предпосылкаш хьаь. Кхетадеш да, бакъдар аьлча, кхиметтел, динача решенаша цоаш деиошкара пайда эургбоацалга, нагахьа санна уж кхоачашьяра тІадерзадаь хьнарен лаьрхІан гІулакхаш чакх ца деаке. Цу духьа вай ль ваІадаш чакхьялар вай содружества дерркача мехкий хьашташта, социализман лаьттан тІа машар чІоагІбарен ма хеттара да.

Совещане дакъа лоацаш хиннача пачхьалкхенаша дунен тІарча дукхагІдолча мехкашта хьаш а долаш дунен халкъашта юкъера экономически отношенеш унаццІена яра тІалерзадаьча гІулакхий реальни программа дІаоттаяй. Цу тайппара социализмо цІаькха а дІахьенхарш дискриминаци дІаякхара, дунен халкъашта юкъерча экономически отношенешнара моллагІа а эксплуатаци дІаяккхара тІехьа, суверенни пачхьалкхенашта политически низ тІалоаттабарен цар чурча гІулакхашта юкъегІертарен средство а лаьрхІа экономически рычагех пайда эцара духьала къовсам мел лоаттаберий естественни цхьоагІонхо хилар.

Совещане дакъа лаьцарца кхетабу машара кхелашта хьалхара, ядерни тІом ца хилийтара хьалхара шоай бехктохкам. ДукхагІа реакционни долча империалистически, эггара хьалхарча аргІанна ВІашагІкхийттача Штатий, гІозараца низ чІоагІагІа хьаи дул хьежа яхаш вайна нахдехка гІулехкаш — вай бах хоржам бац, вай политика яц. Цхьабакъда, воашта хьалхара духьала отта-м могаргда вайна, цунах шеко ма хийла цхьанне а.

ТІема кхерам тІатувсара меттел, СЭВ-а членаш долча мехкаша шоай альтернатива ду машар чІоагІбаран дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбаран, деррига суверени мехкаша цхьана конструктивни гІулакхаш, дарца экономически дакъе а, цхьана леладара тІаберзабаь никъ. Цу дакъе цхьана къахьегара тІахьех вай ерригa пачхьалкхенаш, разрядкана тІехьа мел бараш, ядерни хиераманна духьала мел бараш.

Вай тІахьехам совещане шоай вакалаш бахнийтанча долча социалистически мехкашна ба. Керда общественни строй хьалхьневнг сезо ца объективно хьалхадсах машар хилийтар духьа вІашагІтеха низаш хиланза даргдоацилга.

Вай тІахьехам дегІаухача пачхьалкхенашна, блокех дІа ца кхетара тІехьарча болама доакъашхошка ба. Халкъий машари кхерамален, баьийна Іоалеш дола терзаш кхасадар — из да цар дІахорчи социально-экономически прогресса хиланза даргдоаца хьал.

Вай тІахьехам Малхбузен мехкашка а ба. Вай цІенача дег тІара тешаме хьалаш моргаду машаре дахара. Социализмана тІом эпаш. Ший созленаш машарерча яхье дІаьохка ховргдолаш я из.

Новкъостий! Хоза а хеташ белгалдаккха догІаргІа, Совещани доттагІала а воай хьашташи воашта эшараши кІоаргагІа кхетаде, вай цхьана леладу гІулакхаш ихы а дІхагІен эффективнегІен хилийта цІенача дег тІара лара а хьалаша чакхъялар. Марксизма-ленинизма лакхаргбоацача хьаста чуре, интернационализмана тешаме хилар тара нийду вай низаш. Вай вІашагІдувзалойт юкъарча гІуланга цхьана йоахко яро, социализма нхелашта хьалхарча белхтоххамо.

Советски делегаце цІерагІа бариал а оал аз, дика мел дар хилар лоаш лоапа а боакх Совещане беррагача доакъашхошта.

Мукъаба сона кад тетьабе:

Социализма мехкий цхьсагІон кхоталалари дІахо чІоагІдалара хьамара! Шун толаний хьамара, деза новкъостий доттагІий!

Лаьттан тІа чІоагІа машар хилара хьамара!

Укхаза мел болча новкъостий моаршалле цар ирза хьамарей!

* * *

Делегацей цІерагІа къамаьл дир ПОРП ЦК Хьалхарча секретаро, ПНР Министрий Совета Председатель В. Ярузельскис.

(ТАСС).

ВІАШИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ГІО ДАРА СОВЕТА XXXVIII (АРГІАН ЙОАЦАЧА) СЕССЕ ЗАСЕДАНЕХ

14 июне г. Москве ВІаши Экономически гІо дара Совета XXXVIII (аргІан йоаца) сесси хилар.

Цу сессе заседане дакъа лоацаш бар лакхерча боарамерча экономически совещане шоай мехкий делегацешта керте а латташ бакъда, СЭВ членаш долча мехкий коммунистически болхалойн партей кулгалхой.

Болгара Халкъа Республика, Венгерски Халкъа Республика, Вьетнама Социалистически Республика, Германе Демократически Республика, Куба Республика, Монгольски Халкъа Республика, Польски Халкъа Республика, Румыне Социалистически Республика, Советски Социалистически Республикай Союза, Чехословаки Социалистически Республика делегацеш юкъе хиннача цу Совета сесса экономически совещане тІанйца решенеш кхоачашъяра де вшарех лаьца дош къоастадир.

Сессе заседане хиннача мехкий делегацешта керта лаьттараш правительствай кулгалхой бар. Заседане председателал деш вар Советски Социалистически Республикай Союза делегацена керте латтар, СССР Министрий Совета Председатель Н. А. Тихонов. СЭВ сессе балха юкъе дакъа лоацаш вар Совета секретарь.

СЭВ мехкаш долча членийн лакхерча боарамерча экономически совещане дакъа мах а беш, сессе белгалдаьккхар, дегІаухача чухьа арахьен хувцаденнача хьалашкара хьадоагІа керда декхареш кхоачашдара дунен халкъашта юкъера къахьегам социалистически хьисапе дІа-юкъ беккъега дІахо кІоаргдара совещане чІоагІдаь лостамаш къьостта чІоагІа лоархІам болаш хилар. Совещане решенеш кхоачашъяра вІаши дІекъа леладу гІулакхаш дикагІа кердача боарам тІа доаккхархилярах, СЭВ членаш долча мехкаш социально-экономически дегІадовладечера цун ловрдІам лакхлургхьлара, цар барт-цхьоагІон кхоталалери дІахо чІоагІдергхдарах шоаш чІоагІа тешаш болга хьакхайкадир.

Экономически решенеш кхоачашъяра белгалдаь гІулакхаш къовбалдаь тІайцир сессес. СЭВ исполнительни комитета тІадиллад уж кхоачашъе езача Совета органий балха кулгалдарге.

ШОАЙ МЕХКАШКА ЦІАБАХАР

Москвера дІанхар СЭВ-а членаш долча мехкий пачхьалкхенашта керте латтарий Экономически совещане дакъа лоацаш хинна делегацеш:

БКП ЦК Генеральни секретарь, НРБ Пачхьалкхен совета Председатель Т. Живков керте вола Болгаре Халкъа Республика;

ВСРП ЦК Хьалхара секретарь Я. Кадар керте вола Венгерски Халкъа Республика;

СЕПГ ЦК Генеральни секретарь, ГДР Пачхьалкхен совета Председатель Э. Хонеккер керте вола Германски Демократически Республика;

Монгольски Халкъа Республика;

ПОРП ЦК Хьалхара секретарь, ПНР Министрий Совета Председатель В. Ярузельский керте вола Польски Халкъа Республика;

РКП Генеральни секретарь, СРР Президент Н. Чаушеску керте вола Румыне Социалистически Республика;

КПЧ ЦК Генеральни секретарь, ЧССР Президент Г. Гусак керте вола Чехословаки Социалистически Республика.

Делегацеш накъайоахаш бар КПСС ЦК Политбюро членаш В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, Д. Ф. Устинов, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидаташ П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, В. М. Чебриков, КПСС ЦК секретараш Е. К. Лигачев, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков, кхыбола официальни нах.

(ТАСС).

МИШТА КХОАЧАЩДУ ДЕКХАРАШ

ДОШ ЧІОАГІА ХИННАД

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеша хьалхашка оттадаьд, халкъа боахаме дерригача доакъошка къахьегама овсарле планаш цхьа процент лакхъялга, оаезаеча продукцега дІадодар ах процент лоацделга. Цунца дувзаденна встречни планаш тІаийцай «Автоспецоборудованни» яхача Грозненски опытно-экспериментальни заводе коллективо. Цо дош деннад къахьегаме овсарле заданел совгІа 3,2 процент лакхъе, къахьегІа лаьрхІар 1,5 процент йолча, хьаеча продукцега дІабода мах 0,7 процент лохбе, ерригa планал совгІа арахеца продукци къахьегама овсарле лекхъяра четегІа хилийта. Мишта цо лаьрхІад договорни декхарашка хьежжа потребителашта поставкаш е, балхе тІа бухкоцаш хьахупечох алапи тергдолча бригадашта заводе беррига къахьегача нахах 54,5 процент бараш цу юкъеоза.

Пхелаттна дикьнегІча шераш хьалхара пхи бутт чакхбаьннаб... Мишта кхоачашду шун коллектива тІайнйца социалистически декхареш? — хьаттар аз предприяте директорага Нагинский Леонид Моисеевичага. Цо аьлар:

— ТІайнйцача встречни планаш а социалистически декхарий а цхьаккха пункт яц оаза дикка тІехкхочаш ца еш. Пхе бетта тІайнйцача декхарех пачхьалкхен планал совгІа къахьегама овсарле 3,2 процент лакхъе езача ма, лакхъяй 6,6 процент. Арахецача продукцега дІадодар заданел 0,7 процент лох а деш, кходе дезаш дар 16 эзар сом. ХІанта духьел бїь бетта хьаеча продукцега дІадодар лаьрхІачул 2,4 процент лох а деш, кходеннаьд 58 эзар сом.

Цу толамашка кхачара дукха къахьийгад оаха. Бригадни формегІа къахьегам вІашгІехьдаккхар эрга а дехькка тоадаьд, керттІа вІашгІехьъяьла нормаш балха юкъебоалаенгa 67 процентага дІаювоачадаьд, смежни профессеш йолча болхлочо массехк участке болх баргболаш гІулакх даьд. Из бахьан долаш лакхъенной къахьегама овсарле. ТІайнйца встречни план кхоазен ахаззетаргга тІехкхачашьъьай, встречни планагІа лаьрхІачул 10 эзар тоннга сом дукхагІа кхо а деш.

— Встречни планаш а тІайнйцача декхарех а хилийта лаьрхІачуа дукка дикагІа да тха деррига технико-экономически хьокхамаш а, — аьлар дІахо Леонид Моисеевичa. — Ер шу доладенча дикэ пачхьалкхен планал совгІа оаха мехкалъяьккхай 168 эзар сом мах бола продукци, арахийцай 290 эзар сома товарни продукци, 118 эзар сома меттэ нормативно-цІена продукци. Арахецача продукцега дІабода мах заданех лаьрхІачул совгІа лохбарах, бийдаь, металл, электроэнерги, кхыболаш материалаш кхоарах, укх шера пачхьалкхен планал совгІа бахь пайда 66 эзар сом ба. Уж къахьегама толамаш тІа-тІа хоадеш бІубенна къахьегам а заводе коллектива укх июнь бетта а.

— Ши-шерІа хьахулаш дац оредприята коллективо доаккхаш дола толамаш, — аьлар социалистически хьал йола заводе инженера Папашкина Ирина Борисовнас. — Керттердар пачхьалкхен планни тІайнца декхараши кхоачашдара шоашта тІалатташ бола бахктохкам дика кхеть а беш болхлоша, къахьегаш хилар, балха хеназ производственни мощностахи бизза пайда ийбар, социалистически хьал къахьегами тьакъьала вІашгІехьдаккхар, къахьегами производственни дисциплине чІоагІьяр. Цул совгІа, социалистически хьа а шерра хьалай заводе болхлошта, бригадашта, сменашта, цехашта юкъе. Яьа хан-ханнаьа хІогам ю. Балха тІа котбальнарий опыт шерра йоржаю. Масала, дукха хІайа ца эшаш тІанхалетьа пхе шера план кхоачашьъяй Федоренко Анатолий Антонович керте латтача токарий бригада коллективо. Цун опыт шерра хьача бригадашта юкъе дІа а йоржаяь, хІана цун методах къахьегаш дукха коллективаш а заводе.

Производства эффективность а къахьегама овсарле а лакхъяра чІоагІа аттув болаш хинар бригадни формагІа къахьегам вІашгІехьдоаккхига шерра юкъедоаладар. ХІанзаленьа бригадни формагІа къахьегам вІашгІехьъе а баьккха, болх беш я укхаза 344 сег. а заводе беррига къахьегаш барех 56,6 процент. Бола болхлой чубоагІаш йола 39 бригада, царех 23 бригада къахьегам а балха тІа бухкоцаш хьахиннарех алапи а шчан преми а ийеш. Кердача методагІа къахьегача бригада болхлошта пуш дола алапи дІанийсду хІаране къахьегаме лоацІне декъьагa хьакха. Мишта цига лорде дуьц къахьегамен производственни дисциплина. Цу гІуллакхаша дикагІа къахьегийт болхлошка цар моральни материальни безам чІаьу. Нагахьа санне бригаде коллективо шийн декхараш дикаь кхоачам доь 40 процент преми ду цунна.

— Цу гІуллакхаша тхо дикарийна ду, — аьлар кердача методагІа къахьегача токарий бригада бригадира, — дукха гІа продукци арахецара дола договорни декхараш кхоачашде, ма могга закан йола продукци дикагІа хилийта. Цу экстаметІа ма детта дика юйоалаш къахьегаш дукха бригадаш а предприяте. Царех а Малахова Лидия, Горяченко Владимир, Лосеснков Роберт, Шовхалов Руслан, Угольков Анатолий, Черных Александр, кхы дукха бараш керте латта коллективаш. Цхьаькха сменана дІахайтац цар шоай нормаш 125—130 процент кхоачашц ца еш.

Б. КОСТОЕВ.

КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенеш кхоачашъеш

КЕРДА САГ ХЬАЛКХЕВЕ

Парте XXVI съезда, КПСС ЦК июньски (1983 ш.) апрельски (1984 ш.) Пленумий решенешка, идеологически дешах лаьца укх тІехьарча шерашка тІанйдача ЦК цхьадолча сощамашка белгалдоах, халкъа боахам эша специалисташ дикагІа кхебелга хІанз чІоагІагІа дІадехаш хилар. Цар тІа белгалъяь дегІаенача социализма хьалашкна лакхера деши эргадаьккха тодлеш йола шерра программа, хьахьехад йІаьххача перспективана лаьрхІа идеологически балха лостамаш. Белгала аьлча, лакхерча дешара заведенешта хьалхаш декхараш оттадаьд цар тІа — дешара процесси кхетама болхи айхха вІашагІйувза, студенташ Іилман мировоззренех, эггара дикагІа долча морально-политически гІулакхех кхебе, къахьегам дукхабезаргболаш, политически знанешта тІахкуврболаш царна кхетам бала, къахьегамен общественни хьнар айде. КПСС ЦК февральски (1984 ш.) Пленуме ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара нов. К. У. Черненкос дІаьхка а белгалдаьннад: «динаьга диллача кердача боарах тІа йоахкхаш экономика айе йиш яц цу гІулакха хиланза аргІбоаца социальни идеологически предпосылкаш вІашгІехьа ца а йоахаш... Керда дуне хьалдар — из да кердача дунен саг хьавара, дуй идейно-нравственни кхетам лакхбара халданза йоахко елга».

Парте уж установкаш ма ярра кхоачашъяр духьа мехка вузий балха практикана юкъедахьад дешаш мел йоакхача хана студенташта коммунистически кхетам балара комплекси планаш уттаелам, [illegible]. Иштта цу планагІа Грозненски мехкдаьтта институте кхетама болх бу ер шоллагІа пятилетка я.

Институте ерригача факультеташ кафедреши, общественни организацеша а подразделенеша а комплекси плана лерда тІа хІара шера кхетама балха планаш уттаю, хІанта уж шоашъяра делама анализ ю, массаза а буц из.

Цу дешай даьи терро ю института парткомо, ректорато, совето. Коммунистически кхетам балара процесс вІашгІехьъяьккхарали хІара денна цуна тІахьожам лоаттабарали совгІа, цар заседанешка укх тІехьарча шин шера боккъонца анализ ьяь укх тайпарча проблемашта: общественни Іилмаш хьехилга дІахо эргадаьккха тодарах, шоай дисциплинаш хьехача юкъагІа студенташ марксистско-ленински мировоззренех кхебара цхьайолча специальни общественнии кафедраша беча балхах, студенташ къахьегамах физически лерабоалабелга тоадарах, кхетам балара дахьегара гойтара агитаци воздействи малагІча хьал тІа я а из чІоагІъяра де дезараш а яхача дешах, студенташта коммунистически кхетам балара гІулакха куратори доархІам лакхбарах, общежитеша беш бола политико-кхетама болх тоабарах, студентий общественни хьнар айдара шакъех ярнш а хьыраш а.

Кхетам бала лаьрхІа я институте чакхйоаха массово-политически мероприятеш а: революционни профессиональни цІейнаш белгаддахар, митингаш, интернациональни доттагІален солидарности сайренаш яр, студенталла дІачуэцари специалисташ арахецари деалеу, института факультеташта, кафедрашта, подразделенешта юкъе лелача социалистически хьа итогаш, къахьегама семестра итогашта хеталь сайренаш, художественни самодеятельноста творчества фестиваляш яр а хьыраша.

Коммунистически кхетам балара системе белгалагІа йола моттиг дІалоац идейно-политически кхетам баларо, хІанз аьлча, цо хоадамболаш дола дакъа лоац студентий Іилман мировоззрени вІашгІехьйоаккхача, политически санхетами политически культурец дакъачан, общественни лелеенца дІабе классови дикъ хоржачан, общественно-политически хьнар айдеча.

Студенташта идейно-политически кхетам луча доккха дакъа лоац студенташта марксизма-ленинизма классикий творчески тІехьа, В. И. Ленина вахари гІулакхаш, партей правительствай лоархІамегІара документаш кІоаргагІа Іомадалга Іалашде гІертача общественни Іилмай кафедраша. Дешар хьехара массазарча формей совгІа, цу кафедраша тоъал чІоагІа уйла тІа йоахийт студенташа рефератий балхах хийчдара, первоисточникий шоаш Іомабра, групповой поточни конференцеш яра. Общественни Іилмай, ВЛКСМ-ен дуней халкъашта юкъерча кагирхой боламех исторе проблемаех ладаьча студентий балхех йолча традиционни ерригсоюзни конкурсашка студенташ дакъа лацара.

Масала, 1983 шера, ХІ-гІа конкурс йолаш, цу конкурса хьалхара тур чакхйоахаш хиннача ерригинститутски конференце дІачуелар 28 студентически доклад. ХІьата царех алхазл совгІа яраш шоллагІча тура могайир. 1984 шера хиннача республиканский конференце йийшар.

Комплексни плана тІа белгалбаь общественни метел. специальни а дисциплинаш йоллара мировоззренеи, идейно-политически лостам. Цу лостаме хІанзале а вІашгІехьдаьккхад саха ерригача общеинженерни специальни кафедраша отта а ца чекеадоара дисциплинах хьехача, пачагІа студенташта мировоззренечески кийче яра кхелаш чакхйоахарга. Из болх дукхагІа леладу мехкдаьтта-технологически мехкдаьтта-промысловоаи факультеташа.

Цхьабакъда, цу балха тІа кха хІано а цІенкаштта кхоачамбоацараш да. Цхьайолча кафедраша йола лелабу мировоззренечески кийчон планаш кхоачашъяра лоаттабу тІаьхожам. Цу кафедрай партгруппашен кулгалхоцен халданза анализ яц цу дакъе преподавателашa беча балха.

Парткоми ректорате хІанз а вІашгІехьдаьккхадац студенташа мировоззренечески кийчо яра гІулакха общественни Іилмай кафедрашта а специальни общеинженерни кафедрашта а юкъе айхха бувзам вІашгІехьбоаккхага, цар низаш тІадерзаделген цхьана болх белген.

Студентий идейно-политически боарам лакхбарам социальни хьнар айдарам гІо ду уж комсомольски общественни организацей вахара юкъеувзаро, общественно-политически практике цар дакъа лацаро. Институте белгалара опыт Іоальй производственни практика вІашгІехьъяьккхара гІулакха.

3—4-ча курсашка деша бегІача беррнгача студенташта производственни практика йолча хана общественно-политически практикаш лаьца задани лу: къахьегаме коллективе лекци еша, тха институте историех лаьца кагиркошта юкъе беседаш е, и, кх. дІ. Из задани кхоачашъярал отчеташ ю студенташ.

Цхьабакъда, балха из лостам а дикка тоабе безаш ба. Дукхача хьале формально, студенташ практика хила йоаача хІара къахьегамъеча предприятера хьалаш теркал а ца деш, хІара студента торон кхетамх мел ба а ца хьежаш леладу студенташта задане хІара гІуллакх. Цу дешашкa хІонна хьожк комсомольски организацеш. Тха хІанз а дукха ба общественни поручени йоацаш бола студенташ.

Студенташта идейно-политически кхетам луча белгалара дакъа лоац общественни профессий факультето (ФОП). Цун 13 отделене деша вагІа 450 студент. Цар Іомаду дунен халкъашта юкъерча отношеней, правоеи знаней, Іилман атеизма, экологе, журналистика, кхыдола дешаш. Цхьабакъда, ФОП-а выпускникашкахьара дукха хьахуза гІулакхаш лоадам боацаш да. Царех кІезига бараш мера бац агитколлективашка дакъа лоацаш, лекцеш ешаш беседаш ешаш, бизза общественни болх лелабеш.

Цу проблемех йола материалаш дика [illegible] «За нефтяные кадры» яхача дукхатиражни газета тІа. «Знание» яхача Обществе [illegible] хьанцарча организаце цу дешай цІенкаштта лоархІам бу ленински пропаганда еча хана. Интернациональни доттагІала клуба болх тоабьб. Хьал а дратгаду, дегІа а хиуал Къулбаседа Кавказа а мехкдаьттагазови лостам болаш йолча кхыча а вузашцара бувзамаш. Масала, 20 шу совгІа ха а г. Орджоникидзерча Къулбаседа-Кавказски горно-металлургически институтаца тха институто доттагІал леладу а хьь лелаю а.

Парткоме вІашагІъеллай идеологически балха тайптайпарча лостамех йола рекомендацеш Іомаеш кийчъен езаш йола социологически тохнамий группа. ХІанз студенташта атеистически кхетам балар малагІча хьал тІа да теха йоадаш латт из. 1982 шера дена вІашагІа а елла болх беш я атеистически болх вІашгІехьбоахаш йола Совет, атеистически балха организатораш ба ерригача факультеташ болх беш. Группай кураторашта Іилман атеизмах лаьца теоретически семинар вІашагІеллай, атеизма отделени я ФОП-е болх беш.

ХІьата а, тха кхоачамаш чаккдаьннад ала йиш йолаш дац укхаза а. Пайда ицахза цу даькъе ихы а дукха торонаш я общественни Іилмай, специальни общеинженерни кафедрай балха тІа. МегаргдоацачагІулакхашца а уж леладерашца а лерттІа къовсам ца лоаттабеш дукха преподавателаш ба. КІезига ба цаpна юкъе атеистически естественно-Іилмани темаех лаьца лекцеш ешараш беседаш ераши. ХІанз а яц институте атеизмах йола дика вІашгІехьъяьккха гойтара агитаци, кІезига ба КИД-а балха юкъаьза студенташ.

Лоацца аьлча, студенташта, — хургболча производстве командирашта идейно-политически кхетам луга вІашгІехьдаккхара даькъе шеко йоацаш долча толамашта юкъе тха ихы а духа проблемаш я къоастанза, цхьабакъда, уж дика бІаргагуш а уж къоастадра тІа а йовзаь болх беш а я парти организаци.

М. МАМИЛОВ,
Грозненски мехкдаьтта института парткома секретара заместитель, КПСС истори кафедра доцент.

ТОЛАМЕ КХОАЧАШЪЕ ХЬАЛХАРЧА АХ ШЕРА ПЛАН

Парте XXVI съездех цул тІехьагІа хиннача КПСС ЦК Пленумийн решенеш кхоачаш а еш, хьнар айдена къахьег Нохч-ГІалгІай АССР къахьегамхоша 1984 шера планаши тІайнйца социалистически декхараши толаме кхоачашдара.

Республика индустре болхлоша Дахьенна хилал хьалха рапорт делар 1984 шере хьалхарча пхе бетта план хилал хьалха кхоачашъярех. ПланагІа лаьрхІачул совгІа мехкалъяьккхай 18 миллион сома мах продукци.

Индустре дукхача доакъошка сихагІа дегІаяха йолаенна хьеш йола промышленни продукци, тоадеенад керттера экономически хьокхамаш, дикагІа болх бе йолаенай машинашъеча керттерчара предприятей дукха коллективаш, кхыраш. ДукхагІа продукци тела доладенна хІанз кхачан, дукха, шурий доакъош.

Халкъа эша товараши кхачан продуктанши арахецара доакъош тІехкхочашъяй 1984 шера пхе беттa план. Халкъа эша товараш. 1983 шера пхе бетта арахийцарел 10 процент дукхагІа хиннад.

Пхе бетта план хилал дикка хьалха кхоачашъяьй Ленина орден лелаеча «Грознефть», «СевКавнефтегазпереработка», «Оргтехника», шурий промышленноста производственни объединеней, «Промавтоматика» НПО опытни, «Пищемаш», «Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводий, хьун боахама, кхачани моттигерчен промышленноста предприятей коллективаша.

Хьалха латтача коллективаша, болхлоша дика толамаш дахарах соахка укх хана еина хиннача дика дукхагІа продукци ешай мехка.

1983 шера пхе бетта арахийцачул укх шера цу юкъа дукхагІа продукци арахийцай «Красный молот» заводе 4 процент, «Промавтоматика» НПО опытни заводе 15 процент, «Пищемаш» заводе 8 процент, ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводе 34 процент, «Мединструмент» заводе 5 процент, биохимически цементни заводашка хилийта · пхийткит, 1,2 эзар тонн цемент, 383 кубически метр хьун материалаш, 8,1 эзар тонн условни доагор, 31,2 миллион киловатт-сахьт электроэнерги, 240 тонн дизелан доагор, 396 тонн автобензин.

Арахецача продукцега дІабодаш бола мах лохбарех республикерча промышленносте кходаьд 1,3 миллион сом.

ЭКОНОМИЧЕСКИ ОБЗОР

та процент, «Союзавтоматстрой» ВНПО опытно-экспериментальни заводе 7 процент, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей заводе 23 процент, чхьагІара-комбини комбинате 8 процент.

Ерригa республикай хьайцача къахьегама овсарле лакхъяра пхе бетта план 102 процент кхоачашъяьй промышленносто, цу дакъе совноши доалахьарча предприятеша 102— процентн республиканский доалахьарчар — 102,6 процента, республикай Министрий Совета чубоагІачар — 100,6 процента.

Къахьегама овсарле лакхъяра алхн тІехкхоачашъяьй Грозненски «Нефтехимавтоматика», «Промавтоматика» НПО опытни, «Пищемаш» «Трансмаш», Гудермесски мединструментий, биохимически заводий, «Оргтехника», шурий промышленноста объединеней коллективаша, кхы дукхачар.

ЧІоагІа йоакхе ю дукхача коллективаша, тІагІертта къовсам а лоаттабу материальни ресурсаш кхоара тІехьа. Цу дакъе йоакха а дика а опыт Іоаьй республике. 1984 шера хьалхарча квартале ерригa республикай хьайдача кходьй 1,3 эзар тонн ІаьржачІ металла про-

Дукхача производственни коллективаша толаме кхоачашъеш я заданех лаьрхІачул совгІа, ах процент арахецача продукцега дІабода мах лохбара йола план. «Грознефть» объединене планагІа лаьрхІачул совгІа арахецача продукцега дІабода мах 0,8 процент лохбаьб, 273 эзар сом пайда а беш, «Красный молот» заводе кхо процент лохдаьд дІадодар, 559 эзар сом кхо а деш, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе продукцега дІадодар кІезигдаьд 2,4 процент, 58 эзар сом пайда а беш, швейни производственни объединене продукцега дІабода мах лохбаьб 0,7 процент, 101 эзар сом пайда а беш.

Арахеца продукци дукхагІа хилийтара йола торонаш хІара предприяте йолаш я, цхьабакъда, царех кхоачам болашег пайда ийбац. Дукха укх шера пхе бетта арахийца продукци соахка цу хинча арахийцачул 15 процент кІезигагІа хиннай Карабулакски химически реагентий заводе, механизированни карьере шин процент, Назрановски мельзаводе 0,7 процент, «Минвод» яхача Серноводски заводе — 16 процент, Прединамотации объединене — 11 процент.

ХІанз а тІехьа дІададенна да, дукхача предприятеши, объединенеша продукци хьяра юкъерча боарама заданеш тІехкхоачаш а ец, потребителий заказех йола издеиеш арахецара планаш кхоачаш ца еага. Договорех поставкаш яра планаш кастаста — кхоачашъяц «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене, электромеханически завода, «Чечингушплодоовощхоз» производственни объединене, моттигерча промышленноста цхьайолча предприятей коллективаша, кхычар.

Цхьабакъда, цхьайолча предприятешка оборудоване сменноста коэффициент 1,2—1,3-чел лакхаца яц, аьлча оборудоване цхьан сменагІа мара болх бац.

Пайда эцанза а йолаш йоккхий торонаш я къахьегама овсарле лакхъяра дакъе а. Цу хьокхама заданеш кхоачаш а ца еш хІара болхлочо дІалаьрхІача арахецара продукци кІезигагІа хулийташ йола коллективаш хІанз а тІехьа кІезига яц.

1984 шу чакхдалалца йолча хана хІара къахьегама коллективо шийн деррига низаш тІадерзаде деза йолаш йолча торонех бизза пайда эцара, болх вІашгІехьбаккхара, дисциплина тоаяра, дІабода къахьегами материальни средстваши кІезигъяра, тІайнйца йоккхий планаши социалистически декхараши толаме кхоачашдара.

ХІара производственни коллективо беррнгача къахьегамхой сийдене декхар да хьнар ххо ца деш къа а хьегаш хьалхарча ах шера бІарччача 1984 шеран планаш кхоачашъяр. Ерригa торонаш оарцагІъяха еза пхитилетка кхоачашъяра, денгара-денга, беттагара-беттагa тІехкхоачашъе еза производственни программаш. Халкъа юкъерча гІулакха тІехьа лоацаш дола дикъа хургда из.

ЯХЬЕ ХЬЕХ

ОЧЕРК

— Ше болх беш хьайоагlача шерашка «Юбилейный» совхозерча доярках Закият Хасановна Хожбахмадовас мел шура яьккхай хой шоана! — хаьттар совхоза директора Лема Сайдаевич Сайдаевс, из лехаш тхо долга хайначул тlехьагlа. Тlаккха дlахо дувца долаелар: — Цкъа тхо а хьежар цун балхага. Iа фу ах! Из хlинзза а шоаза хlама яц вайна миллионер ларх1а магаргйолаш я. Я-тlе, цец ма доалалаш. Тха Закията ши миллион килограмм гаргга шура яьккхай. Бlарча шурий lам ба-кх!

— Нагахьа санна из эррига шура цхьан хана дlаяхьа эттача, ши тонн чуйодача молоковозий йоакха автоколонна эшаргьяр, — дувц совхоза партиома секретаре Зура Магомедовна Усмановас, 10 эзар гаргга автомашин эшаргьяр. Ишта а-кх тха сий доле Закият!..

Вурийтта шу даьнна йоl йолеш ера Закият совхоза № 3 йолча шурий-товарни ферме балха 23 шу хьалха. Цу хана ле а хоаш яр из доазанца мишта хила еза, уж детта, цlенде, кхаба. Бакьдар, аьлча, юкъаьнца кулгаш лезар, хало дар. Ши бугт баьннача тlехьагlа балхах чуэлар, хьалха кхайка боргlилгаш кхайкалезьа кьалгlетта lемар. Эггара хьалха шийга кхьачача цlеча фух болча ткъа lеттаца дlаlемар. Доахан а дlаlемар шоаш хьаста хоаш йолча цунца.

— Айса церца мел яьккхача хана — массаза а се цlагlара йоагlаш сайца яхьар аз церна ка хlама, — дагаух Закията. — Хlанз а ду аз из мишта. Дукха эза церна тукерка маькка чlегилг, кхьиметтел, чlорг а. Цудукха тел аз церна из.

Цул тlехьагlа дlаболабу аз массазара болх. Хlанз-м, аттагlа да — эггара халагlа боле болх механизатораштa дlатlабиллаб хьайбаш леладераша. Цар новкъосталца цlенъю коровник, хьайбашта, доакьар тlадаь, хий моладу, датт ум. Вешта, болх-м хlанз а ба шортта. Хьебе кхоа ма яу. Каст-каста йилгаш а йоагlа новкъостал де.

— Бакъдар, уж ца баьккхача а лоархlаергьяр со-м сей балхах, — йоах Закията. — Хlьта а, аз моладу цар дер: lаммийте болх ба, хьалъега. Боро хана дена наха вайча бакъахьа хет сона маьлх мишта йоакх, сом мичара доагlа.

Да а доагlаш доккхал ду цун йилгаше шоай наьнах, цунна новкъостал де гlерт. Хlьата керттердар — дукхача шерашка цо lоаль опыт дlаэц. Школа чакхьякхачул тlехьагlа цкхьаргьа. Нана лерpагlа баха гlерт.

— Хьалхара шу атта хилияр сона доаркалла болх беш, — дувц З. Хожбахмадовас. — Цу цхьан хана дика хетараш а хилияр кlезига: сайл дукха а йоккхагlа опыт йолаш болча дойрнашца хьалхара моттиг яьккхар аз хьье. Кхо эзар килограммал совгlа шура яьккхар хlара lаттагара.

— Кхыча доаркаша а санна айса болх бу мотт сона. Хьалаш а доахьараш а цхьатарра да тха, — дlахо йоах Закията. — Хlьта а се доахана дукхагlа лу-кх шура. Кхьиметтал, нашаца группаш а хийцай. Тlаккха а хьалха ювлар.

— Иште я-кх тха Закията талант, — дувц цунах совхоза специалисташа а хьайбаш леладераша а. Художникаша а ма бой болх, цхьатеррарча хьалашка. Цудухьа сага талантах, къахьегам дукхабезаш из хиларах тийше ба толам а.

Хlьта Закиятал чlоагlагlа къахьегама тlера саг хула тамаш я. Цунах тийшаб Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара сийна «Пригородный» совхозе (ништа цlи тиллай хьалха киннама № 3 йолча совхозах) отделена хьаьча «Юбилейный» совхозе мел баьш. Цун ферме 1969 шера хьай доярка, цу хана дена укх 15 шера цига болх беш а я. Массаза а хьалха латташ.

1982 шу чакхдоалаш lаьржа-боаржача фух дола цинераш доаладир совхоза. Цу хана уйла ёш бар — уж хьанна тlехlоагlидергда! Дукха продукт пуш дола кьона хьайбаш яьнах тийша дутергда! Хожбахмадова Закията тlа чlоагlидир 27 шинар.

Царца болх беше а цlеча фух долча ший доахана группацара къасташ лар Закият. Махкарчиа новкъостал дора царна lунал деча а уж деттана а. Хьалха леттача доярка 1982 шера хlара lаттагара [redacted] килограмм шура яьккхар: уж сина долча доахангара кхаьлл шура цу хиналца районе цхьанне а яьккхацар.

Цу хана lаьсий де даьлар lаьржа-боаржача фух доле шинараш. Тlаккха ший эррига уйлаш гоьззал тlеюзийтар Закият Хасановнас дукхьеша доахана доахангара шуре цlенъяь lоакхарa, уж кхаба доагlа цара lунал дарм. Бахах хьекулераша гlадъюгар.

Iуьйрийна 5 сахьт даьлча йоагlар Закият ферме. Доэзан цlен а дий, доакьар дулар. Молдаьча хица била а била, массаж йора хlара lаттаа шамера, тlаккха доахен детта аппарат оттайора. Дийнахье кхоза: Iуьйрийна 6 сахьт даьлча, дийнахьа 12 сахьт даьлча, сайрийна 6 сахьт даьлча. Хlьта доахана хlаре ди массаза доал дукхагlа тела шура, 1983 шера, дукхьашка бехкана 27 lаттах хlерана юкьера лаьрхlача 4200 килограмм шура ялар.

— Цудухьа сона хет Хlача пятилетка диълагlа шера сай группарча хlара lаттагара юкъера лаьрхlача айса 5 эзар килограммага кхоачаш шура йоакхаргьяй, аьнна, — дош лу Закията. Тlаккха шорттига ала: — Пи эзариел а тlехьала мег со-м.

— Тlея-м даьра ргья, — бlубанна йоах Л. Сайдаева. — Хьайхарча квартала хlара lаттагара 1100 килограмм шура яьккхар Закията. Из я lай.

Бакъда, цу lай доахана дийнахьарча рационе 20 килограмм силоси 4 килограмм йоли мара яцар. Закията хlара lатта муж телар (хlанз а тел) концентратеши, хьйи, тайп-тайпара микро-макроэлементаш бехкаши вlашагlа а тахa кийчбаьча мужа 4—5 ведар. Пайда боалар йий даьккхача моахах а — из хlара lатта цхьанца ведар лу дийнахьа.

— Цу тайпара рацион а йолаш доахан кхабарех са вlашlехьдаьннад даммен бийсанна сай группарча хlара lаттагара йоакхха шура 15 килограммага дlаккхоачаа, — яхь, дувц доярка. — Бахьцаре контейнер, люцерна, цул тlехьагlа доакьара ябахкаш своклаш хьайоалалургья. Цо йиш хулийтаргья хlара дена са группегара 500 а кхы дукхагlа а килограмм шура яха.

Тха кьамаьл дlахо хилар паргlатача, сийрдача, хоза кийчьача ферма цlеча угопоне.

Оаха дийцар дlахо шура дукхагlа ялара, цун дикал лепаяре, из дlадодар локдера хlанз а пайда цe эдаш долча дукхача хоачамах.

— Кхоачамаш дукха да тха. Нагахьа санна церех пайда эца болабича, совнаглa еш йола хари е азаргйоацаш доле кхоачамаш да хьона уж а, — йоакхар Закията. — Хlара дена доахан паргlатте лела мукьа дутаргдола гlулакх деназ дергдац. 6—8 километрал кlеэзагlа боацаш никь бе беза хьайбаше хlара дена. Тlаккха унахцlенагlа, хlарах це доелаш, шура дикагlа яш хул хьайбаш.

Кlаззига уйла а я, дlахо аьлар цо:

— Дуна болх ба укх шера совхозе доакьарнийна «бахташ своклаш кхее лаьрхlа. Уж детташа доахана рационе чlоагlа эшаш компонентиш я. Цхьабакъда, ка деза, хlара кхоабаче lатта лоархlаш пи тонн а йолаш уж кийчьа эзнига. Тlаккха магаргда 5,5—6 эзар килограмм шура йоакхнига дувца.

— Кхы цхьаькта а: дукха за я «Московский» совхозарча доярхаша доахача толамех долча хоамашка оаха ладуегlа. Хьалха, кхьиметтел, хьега а хьагар церех. Хlьта хlанз тха а да дукха продуктенн lаьржа боаржача фух дола доахан. Цудухьа, аз аз — яхьа даьлча магагр[redacted] вай! Юкьера лаьрхlача хlара кхоабача lаттагара укх шера 5 эзар а дlехо йодача хана кхы дукхагlа а шура дузьа. Сон Мизаи цу гlулане кийча да. Хьадуьла, цхьана доккхагlа дахьа лоацерга вай махка Кхачан программа кхоачашъяча.

Е. ГАГИЕВ.

ДЕГА ЙIОВХАЛ ДIАЛУ

«Коммунистически къахьегама коллектив» яха цlи лелаю «Грознефтегаз» яхача махкдаьттан газен управлене. Цхьайтталагlча пятилетка шерашка республике лоаттаеча социалистически яхье дукхаза призови моттигаш яьхай цо. Цун коллектив тlайийцача социалистически декхарашка дlаязвдаь да предприяте хьахамчий болам дегlабоалабергба, аьнна. Из дlадехар парте ЦК июньски (1983 ш.) Пленума решенаша е. Тlаккха фуд тlехьарча хана укказа цу даькъе даьр?

Хlанз управлене болх беш ва 29 хьехамча. Церех хlарaвар йоккха опыт йола кадрови болзло ва. Цар болх лертгlа вlаштlехьбаьккха дlабаьхар духьа вlашагlъяллай кхаь сагах латта совет, гоазал лакхьар дукъа «Дикагlвола хьехамча» яха конкурсаш чакхйоаx. Тlехьарьар йолча хана котало яьккхар мастере С. А. Шулумова.

Партийни, профсоюзни, комсомолски организацеша хьдденза теркам тlаухийт хьехамчашца беча балха.

Дукхьешта балха воначa кагирзочоа кадрови болзло тlачlоагlвента хlанз массазаре хlама хиина дlаттад укказа. Ишта, укх кхаь шера къоначарех укказа тlакхийттаь 30 саг. Церех берригнаша шоай разрядаш лакхьай, керда гоазалаш карвергзьай.

Алхха шин бетта НГУ къахьегамхоше еннай 47 рацпредложени, царех 39 юкъеноалларо енна эффект 140 эзар сом да. Хlьта кагирхоште юкъе а кlезига бац рационализатораш бараш, цар еннай 9 эзар сом пайда луш йола 6 рацпредложени. «Дикагlвола къона рационализатор» яха конкурс йолча хана котало яьккхар КИПа слесара Х. Ш. Исмаилова.

Шоай хьехамчий хан-хенахьа белгалбоаккхаш, цар балха боегlа лостам телаш а управлена общественни организацеши администрация.

С. ШАБИЕВ.

Кхоана — медицински болхлочун ди

Нохкха, берттайна интернациональни коллектив я Грозненчa № 8 йолча поликлинике болх беш яр. Укхаза хьалала къахьегаш ба дукхача къамех бола нах: эрсий, гlалгlай, нохчий, эрмалой, дагестанцаш, кхыбараш. Наьца унахцlено лорара шоашта хьалхашка латта доккхийн бехктохамен декхараш цlена кхоачашдеш, дарба дайта хьибелхача цамогаш болча нахаца lинерза болаш, цар хьашташ диза кхоачашдера шоай низ ца кхобеш болаш уж хиларах лоархl унахоше поликлиника лораш, медсестраш, цар сий ду.

Могашбоацараша а поликлиника коллективо а сий деш ба терапевтически отделене медсестра Адиникуратова Аза, поликлиника керттера медсестра Бурделова Валентина Емельяновна, цу отделенера йоккхагlйола медсестра Фоменко Екатерина Николаевна, участкови лор Яндарбиева Елена Абуевна.

Хlара коллективе ва массане а геттара лоархlаш волаш саг. Церех я терапевтически отделене заведующи Сардалова Лайла Асхабовна. 18 шу да Орджоникидзера медицински институт йиста а яьккха лорий болх беш Лайла Асхабовна йола. Хьалхарча иза шера болх баьб цо Грозненски районни больницe дхьан шера ший балха гоазах хьехаш хиннай Грозненчa медучилища деннаркоштa.

12 шу даьннад Лайла Асхабовна укх коллективе балха еча. Цу юкъа цох хинай отделене заведующи. Цун хьанала къахьегам белгалбоаккхаш 1981 шера Л. Сардалова ду «РСФСР унахцlено лорайра отличник» яха еза цlи, дукха я цунна тайпа Сийлен грамоташ, аьнна баркалаш.

СУРТА ТlА: балха дийнахье де дезар къоастадеш ба: (аьрдехьара аьттехьа) Е. Н. Фоменко, Л. А. Сардалова, Е. А. Яндарбиева.

Р. АУШЕВА сурт.

ХIАРА САГА — УНАХЦIЕНО

Цхьаккха мохк бац дуненa тlа вайцига массел дукха лораши юкъера медицински болхлойн болаш. Вlаши яйс делаш: хlара 10 эзар сага 40 лор ва СССР. Великобритане, Франце, Японе — 18, США — 23, ФРГ — 27. Вай лораша хlара денна гlазц амбулаторешкен поликлиникашкен 6 миллион пациент, сихха бийхача ухаш lалаш ву 220 эзар цамогаш вола саг, 26 эзар гаргга операци ю, 13 эзар бер леча тlахул, лаборатории, диагностически аппаратура гlонца 8,0 миллионал тlех дукхьа тохкамаш ду.

Эргадаьнна тоа а лу, шер а лу массадолча тайпара дола дарбан-профилактически гlо. Товлуш латт юрташкарча районашка бахача наха ду медицински гlо. Нагахьа мара юрта го йиш йоацаш дола хlама дац хlанз хlанзарча ханарча медицински оборудованеца, аппаратураца, инструменташца lалашъяь. Йоккха больница. Цу хьанъехьара масал да вай республикерча Нохьай-Юрта, Магlалбика, Урус-Мартана районашкара центральни районни больницаш. Хьалъяь йоалаш йоагlа 250 маьнгена лаьрхlа йола Назрановски районера йоккха, хlанзарча-ханара больница. Кхьиметтел, эггара гаьнагlарча лоаман районашка бахача нахага а квалифицированни медицински гlо кхоач. Из ду цига ухача лорий бригадаша, санитарни авиацеца ухача керттерча специалисташа.

Вай республика партийни советски органаша даим йоаххо ю унахцlено лорайра материально-технически база чlоагlъяра, медицински кадраш кийчъяре царна кхетам болареи, медицински гlон специализированни тайпаш дегlанкхувлара дешей.

Тlехьарча шерашка болх бе йолаялийтай Грозненчa сихача медицински гlон больницера сихача гlон станци, Октябрьски районера поликлиника, № 4 йолча горбольницера дарбан корпус, Урус-Мартан яхача юртара центральни районни больница сана йола хlанзарча ханара тlявоц дарбан-профилактически учреждениеш. Хьалъяь йоалаш латт сенагlа 480 саг тlаоца йиш йола шинъ нахьк ду бассейн а йолаш йола берий поликлиника Старопромысловски районе, № 9 йолча горбольницена лаьрхlа, чулатташ 232 маьнги хургбола дарбан корпус, Грозне хьаьлл 25 эзар порцена лаьрхlа берашта йола кухни. Нарарча шера хьалъе йоалаьй 300 маьнгена лаьрхlа республикански берий больница.

Тахан республике бахача къахьегамхой унахцlено лораеш ба 3 эзар лорe 7 эзар совгlа юкъера медицински болхлойн. Де доагlаш сий деш а лоархlаш а я № 8 йолча поликлиника участковая лор Р. Ф. Лунина, Назрановски больница керттера лор М. М. Котиев, № 1 йолча поликлиника отделене заведующи Г. А. Леонтьева, № 2 йолча горбольница медицински йиша А. В. Крупнова. Республикански больница лор С. Х. Сулейманов, Наурски райбольница фельдшер И. М. Баталова, сихача медицински гlон больница инфекционни отделене заведующи Е. И. Кичик, Грозненски центральни райбольница лор М. М. Темирхаджиев, Гудермесерча центральни больница фельдшер А. Н. Тришенко, унахцlено лорайра министерства керттера специалисташ: медицински lилмай кандидаташ Х. У. Бахарчиев М. А. Дальсаев.

Бахача наха дарбан-профилактически гlо деча а ка гlулакх вlаштlехьдоаккхача дукхача шерашка дика болх баргlа а укх шера медицински балхахой Дя деашара дувзадена а СССР унахцlено лорайра министерства «Унахцlено лорайра отличник» яха знаконаш еннай царна массанена а.

Тахарча дийнахьа 129 поликлиникей 373 медицински пункти я республике бахархошта амбулаторно-поликлинически гlо деш. Цул совгlа, йолаш я 15 диспансер, сиха медицински гlо лу 15 станции отделении.

Эррига поликлиникашка болх беш я кхалнахага профилактически хьажар деш йола кабинеташ, дунихана хьа я лор хьажале тlайибеш йола кабинеташ. Шоашта, дешошка, керттерча даькъе, диспансеризацеца доагlа гlуланкхаш ду. Поликлиникашка вlаштlехьдаьккхад болх ца беча деношкей цlейш долаш нах тlайибелгеш дежурство леладелгеш.

Шерагара шерага тlаьттаду специализированни служба, юкъе кхул диагностикан унакхошта дарба дарей керда методаш.

Тахане къахьег онкологически диспансерен сихача медицински гlон больницан эндоскопически кабинеташка лакха квалификаци йолча специалисташа — медицински lилмай кандидаташа З. Х. Саралиевас М. А. Умаровен.

Дикка тоаденнад эггара чlоагlагlа даьржача ватологех цамогаш бараште — сердечно-сосудистий системаш толхарашта медицински гlулакхаш делга. Хlанз укх сахьате болх беш я республике 12 кардиологически 19 ревматологически кабинеташ, хlьата иштта сихача медицински гlон станце кардиологически бригадаш. 1983 шера ноябрь бетта дена г. Грозне ВСМП болх беш я керда хьаль дистанционно-диагностически центр, цо йиш хулийт инокарда инфаркта гаьнара телефонаца диагностировать де а хаинахья дарба доладе а. ВСМП кардиологически отделене къахьегаш я опытни медбоалхлой дика коллектив: отделене заведующи З. М. Эсамбаева, НГlАССР заслуженни лор У. К. Летиев, лор-кардиолог В. А. Эдуев, медицински йишарий — К. В. Татаренко, А. И. Демина, Р. И. Пономарева, кхыбараш.

Стационарни медицински гlо ду республике бахача наха 12060 маьнги чу а латташ йолча 72 больнице. Хlара шера дарба ду цига 200 эзар совгlача сага. Специализированни стационарни гlо юрташка бахача наха гаргa дигара хьейийллай районашта юкъера травматологически, урологически, берий, кардиологически, инфекционни отделенеш. Къаьстта теркам тlабохийт Сийлахь-боккхача Даймехкий тlема инвалидаштен ветеранаштен, берашта, кхувшбоагlарашта медицински гlулакхаш делга тоадаре. Хlьата дlахо йодача хана а чlоагlлургда унахцlено лорайра система медицински гlулакхаш эггара хьалха болх беча контингента, промышленни предприятей, транспорта, буззама гlишлош яча организаций, болхлоштен гlудакхоштен, совхозийн колхозийн къахьегамхоашта.

Хlьата а белгалдаккхаза даргдац, тахарча дийнахьа республике бахача наха медицински гlулакхаш делга вlаштlехьдоаккхача деррига дерттlа ца хилар. Унахцlено лорайра министерствана а моттигашкарча цун организациен учреждениеш а хьалхашка латт цlенхаштарa декхараш. Хlьата церех кертергдар да медарашца, цу системе болх беш болча берригача наха бу болх тоабар. Дукха ха йоаццаш парте областной комитета бюро заседане е а йоагlаш критика йир унахцlено лорайра министерствана стационарни медицински гlо делга вlаштlехьдоаккхача кхоачаи боацараши ца деш дика гlулакхаши хилараглa. Хlанз оаха де мел дезар даьд ма кура сихагlа болх тоабара.

Унахцlено лорайра министерство, коммунисташ-медикаш, республика медицински сектии шоай низ ца кхобеш оарцагlбаьнна бе долаш дола кхоачамбоацараш оперативно дlадахара а вай городашкен юрташкен бахача наха деш долча медицински гlон деррига тайпаш тоадара а.

М. МАГОМЕДОВ,
Нохч-Гlалгlай АССР здравоохранение министра заместитель, медицински lилмай кандидат.

БАРКАЛ ХЬОНА, АЬСЕТ!

— Тхо хьамсара «Сердало», — язду Магlалбика района центральни больница терапевтически отделена шоашта дарба дайташ болча цамогача наха, — дега, пенкашта, сакарни диабет оала а кхьдела а тайп-тайпара лазараш дола ункхой да тхо.

Лор ший балхах кхеташ вале, лазара корта цо лоаргба, цунга хьамма унакхочо цунех дарба а хургда. Цуморча лорех лоархl оаха тхоай больница терапевтически отделене болх беш йола лор Саутиева Жабраила Аьсет.

Малагlа дика гlулакхаш доахк Аьсетах! lаьаьмате дика ихет из ший балхах. Ший каминехье, хьалха-тlехье ца йоалаш, обходаш а йолапу из, диагностика дика оттаю Аьсета.

Цхьайолча хана нийсъу цамогаш волчо керттlа дарба ца леладеш, шийга яхар ца деш, кхьдола харц хlамаш леладеш йола моттиган. Цуморча наха доле «дарба» а корадоагlа Саутиева Аьсета.

Вокхача лоро — lилмакочо Г. Глазорас аьннад, лора багара доагlа хоза, дика дош — унахочоа йола молха я, аьнна. Из хоза а дика а дош дла хоаш я Аьсет.

Цунах дувца дика хlамаш да тха, медицински болхлочун ди даькъала дувцаш Аьсета воеца баккха воа тхона.

Ю. ГАРДАНОВ,
С. ДАЛАКОВ,
А. КОТТОЕВ,
М. ТОЧИЕВ,
Н. ТОЧИЕВА,
С. ГАЛАЕВ,
унахой.

Вурийтталагlа шу да «Красный молот» завода кхемагlча цеха № 3 йолча участке комплексни бригада бригадир волаш коммуниста Крохолев Иван Дмитриевича къахьега. Цу шерашка цо башха-дика организатор производственники хилар дlахьенкад цо. Даим цехерча бригадашта юкъе хьоттед, заводерча эррига бригадашта юкъе а хьалхалатташ хьайоагlарех а цун коллектив.

Ишта къахьегаш волча Иван Дмитриевича еннай «Иттлагlча пятилетка ударник» яха сийлен цlи, «СССР нехкдаьттин химически машинашъеча Министерства дикагlвола болхло» яха цlи. Цун портрет хьалтеха доал завода сийлен Улга тlа.

СУРТА ТlА: комплексни бригада бригадир И. Крохолев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

КЕРДА НИКЪ

КПСС ЦК Политбюрос могайир ЦК Политбюро тlадиллачунга хьежиа СССР Министрий Совето оттаь, из чакхбаьча массажирски новхьийн перевозкаш дикка сихагlа долаелга а Закавказьерча советски республикий производительни низаш дlаха дегlаикхувлалга lалашде а торе хулийтаргйола Кавказски лоамех тlехбоаль машинникъ биллара хьакъехьара заданеш.

Керттерча Кавказски даькъех чахк а боаккхаш машинникъ биллара идея хьахиннай чакхъяьнначa бlаьшере. Дукхача итташ шерашка къийсад билла бакъахьа бере, бац яхаш, уттаьлй болата трасса вlалла вlаши торе а йоаца вариантам. Хlанз из деррига а хиннa дlададнна хlана да, республика а махка а кхьча lилма-тохкамен проектни институтаца бугаьч а болаш «Кавгипротранс» яхача институто оттаьй кердача никъа технико-экономически обоснована, шерра гlа а боахаш дlадоладен над магистраль билла болабера эша проектни а деррига кхьдола а документаш оттадара кийчо елга. КПСС ЦК Политбюрос къоастаьй цу лостамагlа де дезарий хьадда йола программа.

Тахан оаха арадоаккх Кавказа лоамех тlехбоалача машинникъа проекта керттерча инженераца Н. П. Свешниковаца хиннa къамаьл.

— Эггара хьалхагlа, Николай Васильевич, хетаргахьа дикагlа хургда Кавказа лоамех тlехбоалачун социально-экономически, хилъе боахама бола лоархlам къоастабича, мишта дицeй аз!

— Бакъда, белггала из фактор яр, оалаш доьча тайпара, бокъонца шакъа гlуланз цара ацарах йола решени яйтар. Укказа хlанзза дlаела дезаргде, лоамех чакх а боаккхаш трасса биллара кlийлен тlаре деклар Закавказера боакха а вай махка центральни районашка бода эггара лоацагlа боле машинникъ хьабар хилар. КПСС ЦК Политбюро решене тlа из ма аллера, нахьъо йиш хулийтаргья Закавказера республикаш сихача темпаца дегlайоалаа, цо йиш хулийтаргья Грузе, Нохч-Гlалгlайчен, Къулбаседа-Хlирий лоамаи районаш дегlакхуелара дукхха гlуланкхеш де. Кавказа лоамех чакхбоалачо дlадоаккхаргда мостьеш Баладжаре гlоала го боаккаш кхухьилга. Бе бизийтаргбац 670—1100 километр сов никъ. lаьржача форда йиста гlолларча трассех сов бу никъ 180 километр бе. Уж дийнe даш дола технически лоархlамаш да, амма чулоацем дикагlа кхетабергбe, цу сов деча накъхаашка шер-шера итташ миллионаш сомаш долх аьлча.

Укхаза белгалдаккха дезаш да кхы цхьаькха лоархlам кlезига боаца хlама: эррига союзе юкъера лоархlам болаш ба керда никъ — цунех хургья Москва — Мичуринск — Морозовски — Минеральные Воды — Тбилиси — Акстафа — Ереван яхача хургболча ннийсбаьча поездаш сиха лелача машинникъа трасса участках цаl.

— Николай Васильевич, вайна ма хаьра, Кавказски перевальни машинникъ биллара идея кхоачашъяра новкъа баьнна эггара хьалхара цlенлаштера гlа итт шу хьалха lе нуйгaи а деш ма баьккхарий...

— 1975 шера оаха тхоай «Кавгипротранс» яхача институте оттейир керда никъ биллара технико-экономически обосновани. Кертагlдоахкаргда аз, из гlа бокъцилга 1974 шера январь бетта тlайийца «Грузински ССР хилкьа боахам дlахо дегlабоалабара де дезача гlуленхеха» яхача КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сецам тlа белгалдаь тиннe хилар. Кхатадеш да, кердача трассана проектировани арах е биллараш а доле документаш оаха хьалхагlа а уттадаш хиннe хилар, амма вай партен Советски правительствен цу решене чlоагlа скийр балха темпаш, тхона керда ниъ бехлар.

Дlадоладелар тхо цу хана ца йоаш йиса дlантеча шерий проектно-изыскательски материалаш хьегулъергаре, хlаьта цунца цхьана, дукхача кхьча организацей гlонца, кхоачашдир кхы а топо-геодезически, инженерно-геологически, lилма-тохкама балхаш. Хьалхагlа оаха хержар нахьъа кхо вариант — Горийски, Кваишински, Арзотски лостамаш. Цига доладелар творчески къовсамаш — малагlа вариант я оптимальнегlа яр? Шеко яц, геттара чlоагlа хьежар церех хlара варианта дикача а воче а оагlошка, йийцар церех хlараер, тlаккха цхьа вывод йир: дикагlа боле, эггара оптимальнегlа бола лостам Арзотски бар хилар. Хlьата из хlанз шера йоацаш а да.

— Николай Васильевич, хlанз, проектировани ече, гlишло хьалъяра сихача дергдоаца документаш кийчдеча юкъа lалашмата лоархlама хинна дезаш да объекташ гlаьлаьпре эргlа, стройплощадкий схема чlоагlъяр. Малагlа объекташ я эггара хьалха хьалхе лоархlарени!

— Оаха проектировани ер уникальни никъ ба, вlаьта долча, из билллара занош массазарча нормаш хоаде йиш йолаш яц. Ханашта лакхт оргъя 23,3 километр йlаьха йола кlийлен тlара перевалочни тоннель яккхаро. Цу цифра, сона хетачох, комментари эшац. Амма тоннель яккхале хьалха дахна деза тlадокха наьхьаш, иштта хьалъе еза энергеце lалашъергйола объекташ. Массадолча хlечан хьалхагlа хьее еза гlишло хьалъяра йола производственни база.

Цу тайпара, перевальни тоннель а эггар дукхагlа ке энергйола кlийлен тlара объект. Долча бесса аьлча, из деррига таркалде деза гlишло хьалъе йолеш, хьалха де дезарий шоллагlа де дезарий хинаш къастеш.

Таханне оттае йолаьй, хьатlадоагlача шера оттаь а ергьа, гlишло хьалъерга вlаштlехьдаккхара лаьрхlа йола комплексни график. Из lалашмате лоархlама хlама да балха тlа, эррига йоакхар 42 километр а йолаш йола 22 тоннель ма йий яккха езараш, цул совгlа, тилла деза 73 доккха а юкъера а тlийн аналухи, 26 автонакъъйин машинанъийн путепровод, кхоъ автонакъъий тlий, деррига лаьрхlача 2,7 километр совгlа йlаьха галереи, цу тlа а 350 совгlа хlамига искусственни гlирс, 11 эзар погонни метр совгlа дlаьха дола пенаш хьаллувцаш уттао хlамаш, 22 миллион кубометр совгlа лаьттанцара балхаш. Да деза балхам кхы а дувца йиш йолаш да, амма йоалаьча цифраш кхоачам боллаш дувц де дезача кердача а бехктохамеча а гlуланка масштабех.

Никъа проектировани арахилаза эргйоаца документаци кийчъяраи хlанз укх сахьате даш летта деррига балхаш ду оаха республика а махка а дукхача субподрядни организацешца цхьана.

Дийца воалаш белгалдергде аз, хургболча никъа 180 километрах — 114 вай республика территоре тlа хургба, вож дакъа — Нохч-Гlалгlай АССР, Къулбаседа-Хlирий АССР.

(23 мая арадаьннача «Заря Востока» яхача газета тlера хиннатох лоацъяь).

1984 ШЕРА 15 ИЮНЬ ХЬАТIАОТТАШ ХIАРА ИХОАБАЧА IАТТАГАРА ШУРА ЯККХАРАХ

СВОДКА

(кг)

Районаш	1984 шера	1983 шера
Наурски	10,6	10,8
Надтеречни	9,7	9,7
Грозненски	8,6	8,5
Шалински	8,5	7,7
Ачхой-Мартановски	8,1	7,8
Гудермесски	7,6	7,4
Шалковской	7,4	7,7
Назрановски	7,1	6,3
Урус-Мартановски	7,1	6,7
Малгобекски	6,9	6,5
Сунженски	6,9	7,4
Республике гlолла	8,0	7,9

ТIАККХА МАНГАЛАШЦА ХЬАКХА БОЛАБЕЛАР...

Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlча колхоза правлене йоакхо ю шоай хьайбашта доакъар lалашдара. Цунна лаьрхlа дlалахача шера гурахьа дукха культураш дlайийнаьр цига.

Хьакха мегаргйолаш баьдаш лакхъелча, агрегаташ кхай тlа яьлар механизатораш. Конвейерагlа цахаддаш дlакхахьа доладир фермашка моша доакъар. Цо доккха новкъостал дир доаркашта шура алсамъяккхара, из яккхарем бокхарем планаши декхараши толаме кхоачашдара.

Догlаш дийлхача доакъар кийчдеш яьала техника дlаоттае йийлар колхоза механизаторий. Тlаккха мангалашца буц хьакха араваьлар коммунисташ хьалха а болаш 50 колхозхо. Царна юкъе яр колхоза председатель Л. П. Ясиницкая, партиома секретарь Н. А. Кузнецов, КПСС членаш И. Болдырев, С. Албогачиев, А. Харланов, М. Пархоми, кхыбараш.

Догlаш дийлхача массехк дийнахьа хьйнар ца кхоаеш къахьийгар цар. Юкъера лаьрхlача хlара дийнахьа 35 тонн моша доакъар доаккхар шоайла яхье а баьнна къахьегаш болча колхозхоша. Партиома колхоза правленен инициативах доакха беркат даьлар. Догlаш делкхаш хиннача веношка а тlа-тlа шура дукхагlа йоакхаш къахьега вlаштlехьдаьлар доаркай.

А. КОЛЕСНИКОВ,
Орджоникидзеевская хьача станицерча типографе сотрудник.

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕ

Дукха ха йоацаш Грозне хилар дӀтӀча атлетиках йола Нохч-ГӀалгӀайчен чемпионат. Цу юкъе дакъа лоацаш ер шоай лоӀамаргӀа йолча республика спортивни общественни командаш. Къаьст-къаьстта къонсебалар уххаза кхаламхи маӀанахи. Цу ахьашка гучабаьлар дика хьокхамаш гойтам бола керда спортсменаш. Царех вар 400 метр дӀовхал ведача хьалхара моттиг яьккха химико-технологически техникума дешархо А. Корисев, 1500 метр дистанце тӀа байдача хьалха вена Сунженски районера В. Третьяков, 200 метр гаьна едача телаш хиние И. Щукина, кхы а дукхаберраш.

Командни ахьавна хьалхара моттиг яьккхар «Буревестник» общества команда, шолагӀа «Труд» яхача общества спортсменаш хилар.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) кольке кхувсача кхалнах а юкъе хьалхара моттиг яьккха В. Евстигнеева; сунженец В. Третьяков; эстафетера кхьа момент.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

• *СПОРТСМЕНЕХ ДОЛА ДУВЦАРАШ*

ТРЕНЕР ТЕШАШ ВА

Укх шера тиъо шу мара дедац хӀанз аз дувцаргволча спортсмена. ХӀаьта а Баудинов Мусайна цькадола толамаш деха карегӀдаьннед.

Дикь шу гаргга ха мара эи Муса вахча атлетике секце аза воллавенна, 1980 шера «Красный молот» завода «Труд» яхача ДСО спортивни Двореце вера из эггара хьалха. Тренера В. К. Гриевe дика тӀазу онзза вола спортсмен хила чӀоагӀа лоаш вола Пригородни кхача посепнера хӀамсар. ДӀайолапу тренировкаш, шиб гоззал дӀгӀакхулаш, ше кьалмо штанга ди тӀехьаргӀа хьаргӀа хулийтам хьаваргӀа Баудинов. ШийгӀа ахьашна декъа лаце яхьедале а хьалхарча шин шера, ен аьхад цо.

— Сона дика хоар цу хана сай низ чӀоагӀбеннабоацийга, тӀаниза нийше цӀавоагӀаргволга хоаш хилча эааз безам бацар аькашка, — йоах Мусас.

1982 шера эггара хьалха хоархӀамеча къовсамашка декъа лоацаш хул из «Динамо» яхача ДСО Центральни Совета хьалхле яккаре турнир ер хиннар. Инцлургаьц из штангиста, хӀана аьлча, шига кхоачашьо цо СССР спорта мастера норматива. Из боххa поархӀамо хӀама дар къонача спортсмене, цо хьа тӀа е дог уваатадир, шиб низах тешавир Баудинов. Цу шера цхьакхаэ толам а боаккх штангиста. Город Орела хул Къулбахьан Россе зона хьалхале юкхаре къовсамаш.

— Цига со аьшевьлар 75 килограмм дозал долчарца, са къуса дезараш бар Грознера Сембаев Яхьен Орджоникидзера Хагаев Абеч. Цига аз шолагӀа моттиг еккхар, хоаам Сембаевга хьалхар.

Штангиста хила вахча кертора семелах дувцаш Баудинове йоаш:

— Эггара шезза низ болаш, хӀама не хоац, спортаца бохкха безам болаш хила веза штангист, кхыдерг ьаломадергда тӀанкха а. Тренера хьакъхьамне ладувтӀаш, цо чоар деш хила веза, хӀана аьлча, пайдене дар мара ергдец цо.

Карарча хана Муса кхееш ва тренер Н. А. Осташко. Къонача штангистах дувцаш Николай Андреевича аьлар:

— Мусай спортивни нийъ бернаьте хургхоарех тош со.

М. БАРАХОЕВ.

Лоацца хоамаш

АКРОБАТИКА

Массивка дибнаьта Воронеже къовсамашка кийчлуш а хиена, цул тӀехьагӀа город Калинигне яхьебаьлар мезка дикагӀа бола акробаташ, СССР кубок яккха дагаьльа. Беррнгеча майкара санна, цу къовсамашка дакъа лоацаш хилар вай республикера акробаш а. Царех бар дика боавзаш бола Бабикен Хамзатовен. Финальни ахьашка дакъа лаца боаьо эхха вӀаштӀехьда лаизар цар, хӀана аьлча, Хамзатовейна тривна хинерах цар ворзӀнергӀа моттиг мара яккхац. ХӀаьта, финале дакъа лаца боаьо луш хиена яц хьалхара ала моттиг яьккхача спортсменашта мера.

Цул соагӀа, цу ахьашка дакъа лоацаш вар Грезнера кхы а яь акробат. Ужаш ба цхьана упражнени кхоечаьеш бола ЯкушовгӀар вежарий Александрин Игорн, Слюсарев Сергей, Пастухов Юрий.

Полуфинале цар пхелгӀа моттиг йоаккх, цу дуьхьа финальни ахьашка дакъа а лоац. ХӀаьта во толам бацар цар баьккхар, Краснодарера дунен чемпионаш, Киевера Тольяттерен СССР чемпионаш мера шоайла хьалха а ца боалийташ бикьаьгӀа моттиг яьккхар цар.

●

ВРАТАРА НОВКЪОСТАЛЦА

Грозне С. Орджоникидзе цӀергӀача стадионе тӀа «Терека» шиб ергӀера ловзар чеккдыйзар Волгодонскерча «Атоммаша».

Массаза а санне шеар грознерий ловзар, хьалхарча таймагӀа хьацашиб наӀарашта кхерам туваш, хӀанз - хӀанз гол чутоаргьа - из яха моттиг ер. Хьалхарча къовсамашка санна, дика а агаре ухар грознерец Садаев Iумар. Ала доза, из футболист шиб дикане ловзарца къастта а белгаю хилар. Цудул Садаев вӀаштӀехьдоаяь дӀайолленна дукла за вала «Атоммаша» наӀарашка хьалхара бургаш чутеха. Миттe счет 1:0 йолаш хьалхара тайм чекхйоал.

ШолагӀа тайма хина ловзар ерриге совале къовшашатта бола дар, цунна дуэзадеено грознений вратера масийтаза шиб команда наӀаркъаьккха йийзор голах, але доза, вратаръ бальон «Терек» цу хьахо бица хилар. ШолагӀа тайма а фу сендьахь а а хьемйт а наӀарашка чутоаш гол. Миттa «Терек» кот а болаш чекхбаьлар къовсам.

●

ТОЛАШ ХИЛАР...

Вай республикe укх тӀехьарча хана эрише дехкарера а пулгашца бургаш ловзара спорт. Цун толаш деш а укх деношка цох хиния республика хьалхале юккаре кьехь.

ЧоагӀа къовсам баьрмар дешара заведеней, шоай лоӀамаргӀа йолча спортивни обществий командашта юкъе. ХӀаьта котало яьккхар дукхагӀа гоазал, хьинар долчар. Хьалхара моттиг мипроса команда яьккхар, шолагӀыар — «Труд» ДСО коллективо, кхоалагӀа моттига Грознерча мехкдаьттa института спортсменаш хилар.

С. ОСМАНОВ.

●

САМБО

Город Иваново хиннача РСФСР кранкарча, автономни республиканарча самбист и й ахьашка дакъа лоацаш хилар вай республикера спортсменаш а. «Буревестник» яхача ДСО Россовета хьалхле яккаре тӀаьа къовсамаш чекхдаха гулбеннабар ух цига. ХӀаьта грознениний цхьацца толамаш а деккир цига. 48 килограмм дозал долчарна юкъе эггара толаш а хулаш, дошо медаль яьккхар И. Баканев.

Миттe бокхa беца а толам баьккхар цу турнире Х. Калинов а, 68 килограмм дозал долча самбисташта юкъе кхоалагӀа хилар из.

Р. АЛИМОВ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА

16 ИЮНЬ

С. М. Кирова цӀергӀа культурий салаӀарен парк. 9.00. Болх беш я аттракционаш. 10.00. «Шера ба, хьоса хьамсара мохк» яха радиоконцерт. 11.00. Духовой оркестра концерт. 13.00. Массови ловзараш. Сакъердаме состязанеш. 16.00. «Культурен ди» яха беседа. 18.00. МВД ОКП художественни самодеятельноста концерт. 20.00. «Саги законна» яха кинофестиваль.

Н. К. Крупская цӀергӀа культура Дворец. 10.00. «Унахцlено — вай рузкъа» яха утренник. 11.00. «ШерагӀа го, шерагӀа го, тхона тӀеххьа ала, новинъост» яха музыкальни концерт.

В. И. Ленина цӀергӀа культура Дворец. 8.00. «Унахцено» яхача группа занятеш. 10.00. Болх беш я аттракционаш, ловзоргий автоматаш. 18.30. Заводской района художественни самодеятельноста концерт. 19.30. Болх беш я «ВӀашагӀкхетар» яха дискотека. 19.30. Абая цӀергӀа Казахски Паччахьалкхен операн балетен театра гастролаш.

Пролетарий культура ЦӀа. 10.00. Болх беш я аттракционаш. 13.00. Болх беш да «Чебурашка» яха кинотеатр. 19.30. Болх беш я «Фантастроп» яха дискотека.

Дукха ба вай республикера Советски Союза Эскаре гӀулакх де а бахе тӀехдика шоай декхараш кхоачашдеш бола кагирхой. Царех цаӀ ва Назрановски района Сухотӏара Изнайлов Оарций Мухьмад.

Город Калининерча индустриально-педагогически техникуме деша вагӀачара вода из эскаре, хӀанз воркӀ бутт баьннаб из Дийхе лоровах ха тӀа латта.

Укх деношка хоза кхаъ хилар зӀамсага дезала йолнен — ИзнайловгӀар Мухьмада Оарцийнен АртагӀа Къудасаи. Царга кхаьчир шоай воӀ гӀулакх деш волча войсковой дакъа командира дейта кехат. Цу тӀа вӀамсага дакъа-цане берзал олар командира миттa дика, зедий, деха дола воӀ кхеварех.

ТӀема а политически а кийча еча тӀехдика толамаш дахарех бӀухочун Изнайловна боаго еннар войсковой дакъа байракха юкхе сурт даккха.

СУРТА ТӀА: бӀухо М. О. Изнайлов.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ПИОНЕРИЙ АХКА

Укх аьхкий профсоюзий цӀергӀача тийи-тайпарча пионерски лагераша салоӀаш хургда 96 эзар совгӀа берашн кхувшбоагӀараш — саькаргчул 1500 бер дукхагӀа.

Профсоюзни комитеташа советски боахамен организацеш, комсомолаца цхьана йоахо вай тӀадий пионерийн школьникийн сагот на далийтора, лергӀа дӀаахьара.

НИЦЛУРГНОАЦА ПУТЕВКА

«Пионерашей школьникашей салоӀилга дӀахо дикагӀа вӀаштӀехьдаккхара де дезарий хьакъехьара» КПСС ЦК соцам кхоачаш я беш, профсоюзаша чӀоагӀа йоахко из берий. ШоллагӀа шу да ВЦСПС Президиума решенега хьежжа пионерски кхыча унахцӀеноги лагерацма баха школьникашта хьежача ерригача путевкех 50 процент болхлоштен, гӀуллакхерча ньхан, колхозлоштен мах боацаш телаш хилар. юкейсараш — цар мьахах цхьа дакъа а тоьхаш. Мах боацаш путевкаш тел хьалхарча аргӀанна шугӀа кхы соагӀен бераш долчо дезалашта, хӀаьта миттa дай-ноаной доаххо боацаш дисача а берий цӀеношкаш школашка-интернаташ кенхедеш долча а бераштa, инвалидийн цхьа хьача ноанейн берашта.

Укх шера духьал бераш кхувшбоагӀарашйна унахцено тоякргa дӀаладахийта ахырхад 1,2 миллион согӀа сом. Цул согӀа, лагерашта реконструкци ярген керда араш хьалъярген тоъал дукха рузкъа дӀалохийт бе-беча министерствайн ведомствайн боахама органаша а.

Цу тайпара, кӀезига рузкъа дац дукха эзараш болча кӀаьнкашен йӀигашен гӀадбаха сетийсараш кхоачидарга дӀалохийташшар.

Профсоюзни комитеташ боахама организацеш чӀоагӀа къахьийгад пионерски лагерараш дика кийчъяра хозьяра, пар чу кхетамни унахцено болх бара аьтув болаш доле хьалаш вӀаштӀехьдаккхра. ХӀарапр хӀана яц аьна йолча лагере пионерашта керда, сакъердамо хӀамаш корадергда. Масала, Гагарина цӀергӀача, «Горный ключ» яхача пионерски лагерашка — капитальни реконструкци ях пищеблокаш. «Раздолье» яхача пионерлагере — кердамкхa эстрада. «Дружбе» — спортивни комплекс, «Рассвете» — таьх ду керда бассейн. Моттигаш хозъяра, бытен салаӀарен хьалаш тоадаре йоахко пьаьга холургда «Спутник», «Космонавт», «Светлячок», «Здоровье», «Смена», «Горный воздух» яхача а Островске цӀергӀача а пионерски лагерашкарча бераштa.

ХӀаьта а, къаьстта ала бевам ба са хьуи хьу чекхйоахачен промышленноста профсоюза обкома «Зорька» яхача пионерлагерах. Цунна шефство лелаю хьун боахама министерства «Терек» яхача объединенеп Ермоловски мехлесхозен коллективаша. Укхаза белгалдаккха доагӀа, шефство во ца лелаеш хилар. Шефаша бокъошадас санна йоакхо еш тоаьйй корпусаш, службаш, ерригa лагерни инвентарь, дикача художественни чаица хозъяьй лагера территори, майдаш, аллеяш, кхьяраш. Шортта лалашьяй ловзоргаш, спортинвентарь, технически творчества кружокашта материалаш. Захьа ха йоаьлц подхозо а. Лагерь хьеллача ханa, нийсагӀа аьлча, эггара хьалхарча пионерски борца кийча хургйолаш цунах тоха бьацаш — хоза хьач йола петрушнен моца хохи — кхоьий хьасий беш.

Ерригача пионерски лагерашка чуйилла гази, радиол, электрически сердали я. Берий гӀулакха оттаьий стационарни установкаш телевизораш, библиотекаш а пионерски цӀалгаш а, эстрадаш игротекаш. Спортивни майдаш а пий ду бассейнаш а. Дагалоххарах аьлча, алхха укх шера 4 эзар согӀа бер да пайле Iомадаь, 7 эзар гаргга бер ГТО значока норма дӀаенцаь.

ШерагӀен дикагӀен чуловцам болаш хургья укх шера берашта юкъе беча идейно-кхетама, культурно-массови, спортивно-унахцӀенон балха ядгрямма.

ФЕСТИВАЛАШ, ВӀАШАГӀКХЕТАРАШ, ВИЗАМЕ КЪАХЬЕГАМ

Алханара берий салоӀам вӀаштӀехьбоаккхараш пионерски лагераща берий могашал товара беш бола болх идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балариа цхьана тарбеш лолабергбола гӀулакх де гӀорт. Цудуьхьа берригa дукхача плалагӀа беш бола беих шюлo, В. И. Ленина цӀергӀача Ерригсоюзни пионерски организаци лелаю кхетам баларe процесе дӀалохьара хьисал долаш а социалистически Даьхе дукха езаргйолча. Коммунистически партена мутӀахьa хургболча, КПСС-ен советски халкъен революционни, тӀема, къахьегама традицешта тешаме хургболча уйлаца пионераш хьалхебе лаьрхӀа а ба. Халкъий ленински интернационални пролетарски интернационализмен уйлаш хургйолаш хьалкхеду бераш. ДикагӀа кхетаергйолаш вӀешх ВЛКСМ XIX съезда решенеш, СССР-ен НГӀАССР-ен Конституцей положенеш, машар бахьан долаш, адерий тӀема кхерам дӀабаккхар духьа КПСС-о доаттабеча къовсама маӀан. Пионераш болча ух партен комсомолен, тӀема а къахьегама а ветеранаш, производстве хьалхалаттараш, культурин искусстви деятелаш, ладархойн художникаш. Бераш долча хьоашагӀа хуйн республикански краеведчески музей, техникий театр, художественни самодеятельноста коллективаш.

Бераш шоаш а хьелац шоаш лагере хьа на кхаччинге а шоашта хозагӀа хетача самодеятельни кружокех дӀахьет ух. «Алло, оаха таланташ лехI» — пу дешаша кхайк царга культорганизатораш самодеятельни коллективаш вӀашагӀйоахар а Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара хетаьча къонача талантий ерриглагерин е зональни фестивале концерт оттадар а духьа.

Технически творчестваш безам болаш долча берашта дьарлӀа болх беш хургья кружокаш: «Къона радиотехник», «Къона киномеханик», «Къона фотолюбитель», н. кх. дӀ.

Массаза а санне, берий вахаре йоккха моттиг къоастаю физкультурай спортен занятеешта. ЧӀоагӀъенна хьайоагӀача традицешка хьежжа ДСО советаша подшефни лагерашка массови ахьаш йоаржаергья ГТО четырехборьянен спорта ловзарий тайпаштен (волейбола, баскетбола, истола тӀарча теннисa). Облсовпрофа кубок яккхара яхье а пьина шоайла футболах ловзаргья лагерий командаш.

ХӀаьта пионерашна беча балха, къаьстта а школах йолча реформо дӀадехарашка хьежжа, лоархӀамегӀарча лостамех цаӀ хургба къахьегама кхетам балар, юххерча колхозашкен совхозашкен, къахьега, хьум соми комарашц, дарбан баьцаш кхьярашц гулъе Iомабар. Масала, чӀоагӀа безам тӀебала болх бир соахка «Энергетик» яхача пионерски лагерерча бераша «Прогресс» яхача совхоза беша, хӀаьта «Космонавтерча» бераша XIX партсъезда цӀергӀача колхоза кхашка. Кхачан программа кхоачашъяра новкъостал а даш.

Пионери, дерригa советски халкъ а санна, дезача денна — Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизара накъайода. Кхетадеш на дарра, цу событе вертера моттиг дӀалоцаргья тӀема-патриотически кхетам луш беча балхо. Пионерий вӀашагӀкхетараш хургда тӀем тӀа лаьттаращен партизански боламца хинараш, беседаш, хургья пионерски денала костерашта юкэ, военизированни ловзарашца дакъа ловцаргда.

Идейно-политически, къахьегама, нравственни кхетам балара пионерски лагерашка беш бола из беррига, дукха саГӀош йолаш бола болх укх шера 600 педагого-воспитатело, 400 совгӀа боккхагӀчеи отрядни пионервожатеша бергба. Лагераш хьеллале хьалхагӀа пионерски балха формаштен методаштен дика практика чакхьяккхай облсовпрофо ВЛКСМ обкомо «Горный воздух» яхача пионерски лагера ларда тӀа вӀашагӀтохача воркӀ дийнахьарча сбораша.

ЙоагӀаш йола инструктаж ечай медицински болхлошта, поварашта, гӀулакхаш деча кхыча персонала.

Къаьстта уйла тӀаяхийтай кхача дика майчбелга дукхача дакъе шоеех тийцa долаш бола шефоваш харжара. Пионерски лагерашка шоай эггара дикагӀа бола специалисташ хьожабаьб общественни кхачан управленен орсашея. Цар продуктов базаша лагерашта дикагӀйола продуктaш йоаттаергья: керда дулх, чкъьара, шура, баьцадаараш, сом. Ачхой-Мартановски Серженъ-Юртовски зонай дукхагӀйолча лагерашка кхухьа продукташ централизованни порядкагӀа кхухьаргья.

Пионерски ахка-84 дӀадоладеннад республика лагерашна.

С. АБРАМОВ.
Нохч-ГӀалгӀай облсовпрофа инструктор.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 ИЮНЬ
II ПРОГРАММА

12.10 — Кхоана — Медицински болхлочун ди.
12.50 — Медицински болхлошта концерт.
12.30 — Киножурнал.
13.00 — «Iалама» детский клуб.
13.30 — «Нохч-ГӀалгӀайчен ...».
17.35 — Коммунистически партийн ... ветеранаца ... Ленинан орденаш ... вӀашагӀкхетар.

РАДИО

16 ИЮНЬ

7.10 — Керда хоамаш (орсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (орсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.33 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачей программа (орсий меттала).
8.33 — Передачей программа (гӀалгӀай меттала).
8.45 — «Юртара ...» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда ...» (нохчий меттала).
10.30 — Рекламе (орсий меттала).
11.00 — «Къонахи ...» (орсий меттала).
11.20 — «Театральни ...» (орсий меттала).
12.40 — «Лирически ...» (гӀалгӀай меттала).
13.00 — Медицински болхлочун дента. «...» (гӀалгӀай меттала).
15.15 — Концерт (орсий меттала).

Хаоттам

Тахан хувцалуш мортаош а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунда 7—12 метр сиха мух а болаш, фегара температура республикина гӀолла 20—25, Грозне 23—25 градус йӀовхал а йолаш ха хила мег.

18-ча дез 20-ча июнага кхачалца кхоаленаш а йолаш, кхоанен ломмен цхьацайолча моттигашка догӀа а делхаш, из дикъуваьш делха а тарлу, бе-беча оагӀонашкахьара секунда 3—7 метр сиха мух а хьекхаш, фегара температура буьйсанна 10—15, деношка 23—28 градус йӀовхал а йолаш ха латта тарлу.

Метеостанци.

ЙӀАЬХЪЕННА «ГОТА»

ХӀара шера Назрановски районерча промышленни, юрта боахама предприятиена «Урожай» яхача ДСО районни совете дӀачутел ГТО норматива кхоачашьяьрий списки, миттa болх беш йола сенцеп а белгалйоах пар тӀа. Кьахатаце хьадувцачох спортивни а физкультурни а болх дӀебахьара гӀулакхаш тӀехдика лелаш да, бакъда, из кьахаташ тӀа мара дац. Цар тӀа дувцарех бӀаьлагӀа дола дакъа боп1оннш деш а долаш а дац. ГТО нормативаш дӀа мишта лу цу гӀулакха вӀаш дола хьалашдхьанкха а тайпа доацаш хилча. ХӀанз са дувца бозам ба моцагӀа Назране хьалъе йолаьчa стадионаца дувзаденна дош. Аз моцагӀа аьнадаь из хӀанз хьалъяль аьний моттaш хург ма дий шо-м, ай мичара... Шелдолчох шраш кхетаргда шо хӀанз.

1974 шера парте райкома а райисполкома а лаьрхӀар город Назране стадион хьалъе. Цу хьанъехьа дагабаьлар района предприятешца, организацешца. Уж раьза хилар общественни хьисале из хьалъеча дакъа лаца. БелгалйӀр стадион хургйола моттиг, цул тӀехьагӀа дӀадоладир балхаш. Лаьтта нийслаь Iодиллар, цу тӀа жагӀа, Iаьрка лаьтта диллар. Цу гӀулакха оарцагӀльяккхар АМООС-а, АТП, «Сельхозтехникера», кхычахьара 45 машинен, трактори. Гуш ма хиллара, из кӀезига яц бац. Цунга хьежка дар хьадь балхаш а. Стадион хьальра тӀакъожам лоттабеш хиннача штаба заседание цхьан протокола тӀа яздаь: «Хьалхарча бетта дань балхаш 48 эзар сома мьхьа да». Хетаду: миттал болх бань хилча цхьан бетта, цар-м яхаь бетта башхадиха стадион хьань хургъл. Ай мичара, дӀайолаль «гота» цу тӀа сецай. Мел бань болх тӀап аьнна байшаб. Ца байча боалий из укх шера итт шу доал из стадион хьае дӀайолаш...

— ХӀанз фу хургдолаш да цох, парте районна, райисполкома фу йоах цох? — хетт аз физкультуранен спортаь йолча районни комитета председателага В. Дахильгова.

— ХӀанз из хьалъергья аьлча а ца тешача ваьппав сом, дукха решенеш тӀанийньй, бакъда, цох хьахнина маха миссел хӀама дац. Хьехьакал хьо укх кьахаташка.

Дахильгова Iодохи оапка йизза дола кьахаташ. Эггара хьахха са бе кхоач КПСС Назрановски районна 1979—1980 шерашкара комплексни мероприятей план. Цун кхойталагӀача пункта тӀа дӀаяздаьд: «1980 шера хьалъя йоаккхаргья город Назранера стадион. Предприятешка, совхозашка, хьалйойла тоайойла спортивни майдаш». Из гӀулакх райисполкома тӀадиллар. Райисполкома а шиб аргӀагӀа решени тӀанийпар стадион хьалъяра хьакъехьа. цаӀ нийца а ца Iош. Цул согӀа, цар тӀа белгалдоахар кхы тӀа а бассейн а хьабертхилар.

Цхьа хӀама зийнад аз укхаза: стадион хьасргьяц оалаш а бац района хулгалхой а хьель селаргӀата доалийтаргдолаш а бац.

Дукха за я стадиона схема оттаь, кхаь совгӀа, «Чечингкоммунпроекто» кийчаьд проектно-сметни документаш. Сенна хьувзадаьда-те из дерригa гӀулакх кхы шоаш меттахье доахкхаргдеце?

— Цхьаннахьа, хьацца даькъа лаце на дахача мича довл тхо, хӀаьта вӀалла боашача кхоачам тӀа кийчо миштa ергьа? ТӀанкха тхо безне хул. Оаха во кийчбьараш хул района спортсменаш, — йоах Б. Дахильгова.

22 эзар согӀа физкультурник волча Назране яц типовой спортзал, стадион, цо ниньт бехи городе санна, юрташка а спортивни физкультурни болх шерра боаржабара. Уж ца хилар Iатть Советски Эскаре болза кагий нах дикагӀа кийчбара, берий а кхувшбоагӀарий а мутӀача хаьнна дувзадена дош яьоастадара. Цу гӀулакхо новкъарле ю 1981 шера КПСС ЦК-с а СССР Министрий Совето а тӀанийца физически культура а спорт а наха юкъе шерагӀа йоаржаярах бола соцам бизза ихоачашбара.

ВамгӀ, хӀанз фу хургдолаш да-те стадион хьалъярах? Из хаттар дир аз КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретарага А. А. Мякиевга.

— ХьатӀадоагӀача шера хьалъе хьожаргда тхо Назрановера стадион, — аьлар цо.

Йисар сел дукха за яц хьежаргда-кх вай...

С. АВЧАКОВ.

Деншица ца аьлча а... Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурташ.

БАХАЧА НАЬХА ТЕРКАМГА!

«Промтовары» яхача розничи торгови объединене, универмага, «Грознефтеоргсинтеза», ОРС-а ерригa тикаш болх беш ехургья 17, 24 июне кӀиранденошка, вокха деношка санна.

Дувла розничи торговле тешаша!

Хьамсара газет дешараш!
ДӀАДОЛАДЕННАД 1984 ШЕРА ШОЛЛАГӀЧА АХ ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУГА

Газет язду республико почтови отделенешка, «Союзпечата» агентствашо, предприятешкарчо, организацешкарчо, учрежденешкарчо общественни уполномоченнешо.

Газет яздора мах (ах шеро)—2 соми 4 кепиги.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-65-07; бехктоххам секретара — 2-64-60; отделаш: партийни кхуллара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехаташ — 2-65-64; корректорска — 2-69-60.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-65-07; ответственного секретаря — 2-64-60; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-65-64; корректорская — 2-69-60.

Газет арадувла шинарех, ерей, шоаттен деношка

СФ02242. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2711.